

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Фінансовий факультет
Кафедра обліку, аудиту, аналізу і оподаткування

Кваліфікаційна робота магістра

на тему:

Організація обліку, контроль та аналіз розрахунків приватного підприємця з
постачальниками та підрядниками
(за матеріалами ФОП «КРИВОЛАП ДМИТРО МИКОЛАЙОВИЧ», м. Дніпро)

Виконав: студент групи ЕО23-1зм
спеціальності 071 “Облік і оподаткування”
Білоусова Анастасія
(прізвище та ініціали)

Керівник: к.н.держ.упр., доцент
Тополєнко Н.М.

Рецензент: _____
(місце роботи)

(посада)

(посада, прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ	7
1.1. Економічний зміст розрахунків з постачальниками та підрядниками	7
1.2. Державне та нормативно-правове регулювання обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками	11
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ	19
2.1. Організаційно-економічна характеристика ФОП «Криволап Дмитро Миколайович»	19
2.2. Організація обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками	28
2.2.1. Організація первинного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками	28
2.2.2. Організація аналітичного та синтетичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками	33
2.3. Аналіз стану розрахунків з постачальниками та підрядниками	37
2.4. Аналіз динаміки, структури та ефективності розрахунків з постачальниками та підрядниками	40
2.5. Внутрішній контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками	45
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ ФОП «КРИВОЛАП ДМИТРО МИКОЛАЙОВИЧ»	49
3.1. Актуальні проблеми обліку, аудиту та контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками	49
3.2. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками	51
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59
ДОДАТКИ	63

АНОТАЦІЯ

Білоусова Анастасія Олександрівна. Організація обліку, контролю та аналізу розрахунків з постачальниками та підрядниками (за матеріалами ФОП «Криволап Дмитро Миколайович»). Кваліфікаційна робота магістра. Спеціальність «Облік і оподаткування». Університет митної справи та фінансів. Дніпро, 2025.

Ключові слова: облік, контроль, аналіз, розрахунки, постачальники, підрядники, фінансова звітність, єдиний соціальний внесок, фізична особа-підприємець, підприємництво.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження організації обліку, контролю та аналізу розрахунків з постачальниками та підрядниками, а також розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення цих процесів на прикладі ФОП «Криволап Дмитро Миколайович». У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку фінансових зобов'язань перед контрагентами, їх роль у фінансово-господарській діяльності підприємства, а також практичні питання щодо обліку, аналізу та контролю за розрахунками з постачальниками і підрядниками.

Завданнями роботи є: дослідження економічного змісту розрахунків з постачальниками та підрядниками, висвітлення нормативно-правового регулювання обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, розглянути організацію первинного, аналітичного та синтетичного обліку розрахунків ФОП «Криволап Дмитро Миколайович» з постачальниками та підрядниками, проведення аналізу стану, динаміки, структури та ефективності розрахунків ФОП «Криволап Дмитро Миколайович» з постачальниками та підрядниками, оцінити систему внутрішнього контролю розрахунків ФОП «Криволап Дмитро Миколайович» з постачальниками та підрядниками, визначити актуальні проблеми в організації обліку та запропонувати шляхи їх вдосконалення та очікувані результати щодо їх впровадження.

Об'єктом дослідження є процеси обліку, контролю та аналізу розрахунків із контрагентами на прикладі діяльності ФОП «Криволап Дмитро Миколайович». Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних засад організації та методології обліку, контролю та аналізу розрахунків із постачальниками та підрядниками.

Кваліфікаційна робота містить 69 сторінок, 18 таблиць, 5 рисунків, 2 додатків. Список використаних джерел складається з 32 найменувань.

ANNOTATION

Bilousova A. O. Organization of Accounting, Control, and Analysis of Accounts with Suppliers and Contractors of the Individual Entrepreneur "Kryvolap Dmytro Mykolayovych". Master's Thesis. Specialization "Accounting and Taxation". University of Customs and Finance. Dnipro, 2025.

Keywords: accounting, control, analysis, settlements, suppliers, contractors, financial reporting, unified social contribution, sole proprietor, entrepreneurship.

The goal of the qualification thesis is to study the organization of accounting, control, and analysis of settlements with suppliers and contractors, as well as to develop scientifically substantiated recommendations for improving these processes, using the example of Sole Proprietor "Kryvolap Dmytro Mykolayovych". The work examines theoretical aspects of accounting for financial obligations to counterparties, their role in the financial and economic activities of an enterprise, as well as practical issues of accounting, analysis, and control of settlements with suppliers and contractors.

The tasks of the thesis include: to investigate the economic essence of settlements with suppliers and contractors, to highlight the regulatory framework governing the accounting of settlements with suppliers and contractors, to consider the organization of primary, analytical, and synthetic accounting of settlements of the individual entrepreneur "Kryvolap Dmytro Mykolayovych" with suppliers and contractors, to analyze the state, dynamics, structure, and efficiency of settlements of the individual entrepreneur "Kryvolap Dmytro Mykolayovych" with suppliers and contractors, to evaluate the internal control system for settlements of the individual entrepreneur "Kryvolap Dmytro Mykolayovych" with suppliers and contractors, to identify current issues in the organization of accounting and propose ways to improve them, along with the expected results of their implementation.

The object of the study is the processes of accounting, control, and analysis of settlements with counterparties, using the activities of Sole Proprietor Kryvolap Dmytro Mykolaiovych as an example. The subject of the study is the set of theoretical, methodological, and practical principles for organizing and conducting accounting, control, and analysis of settlements with suppliers and contractors.

The master's thesis contains 69 pages, 18 tables, 5 figures, and 2 appendices. The list of references includes 32 sources.

ВСТУП

Організація обліку, контроль і аналіз розрахунків з постачальниками та підрядниками відіграють ключову роль у забезпеченні ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Розрахунки з постачальниками та підрядниками забезпечують безперервність операційного процесу, адже від їх своєчасності та точності залежить забезпечення підприємства необхідними ресурсами та виконання зобов'язань перед контрагентами. У сучасних умовах господарювання, що характеризуються високою конкуренцією та швидкими змінами ринкової ситуації, важливість чіткого контролю та аналізу розрахунків з постачальниками та підрядниками зростає, адже це сприяє мінімізації фінансових ризиків і підвищенню загальної ефективності управління.

Значний внесок у розробку теоретичних основ сутності розрахунків з постачальниками та підрядниками, організації їх обліку, аналізу та контролю за станом їх розрахунків внесли такі вітчизняні вчені-економісти, як: Ф.Ф. Бутинець, М.В. Кужельний, В.В. Сопко, Н.І. Дорош, Н.М. Грабова, В.В. Шевчук, Н.М. Ткаченко. Вони досліджували аспекти організації обліку, удосконалення нормативно-правового регулювання, впровадження сучасних методів аналізу та контролю розрахунків із постачальниками і підрядниками, сприяючи підвищенню прозорості та ефективності управління фінансово-господарською діяльністю підприємств.

Однак, незважаючи на досить глибокі дослідження і вагомі результати, отримані багатьма дослідниками, питання, пов'язані з розкриттям сутності розрахунків із постачальниками та підрядниками, їх ролі у фінансово-господарській діяльності підприємств, а також удосконаленням методів аналізу, контролю та організації обліку, залишаються актуальними для подальших досліджень і вдосконалення практичної реалізації.

Актуальність теми зумовлена необхідністю вдосконалення організації обліку, контролю та аналізу розрахунків з постачальниками та підрядниками для забезпечення їх прозорості, достовірності й ефективності. Особливого значення це набуває для підприємств малого бізнесу, таких як ФОП «Криволап Дмитро

Миколайович», де ресурси для управління фінансовими процесами є обмеженими, а значення ефективного управління контрагентськими відносинами особливо високе.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення організації обліку, контролю та аналізу розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Для досягнення мети в роботі поставлено та виконано такі завдання:

- розкрито економічний зміст розрахунків з постачальниками та підрядниками;
- висвітлено нормативно-правове регулювання обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками;
- надано організаційно-економічну характеристику ФОП «Криволап Дмитро Миколайович»;
- розглянуто організацію первинного, аналітичного та синтетичного обліку розрахунків ФОП з постачальниками та підрядниками;
- проведено аналіз стану, динаміки, структури та ефективності розрахунків ФОП з постачальниками та підрядниками;
- висвітлено систему внутрішнього контролю розрахунків ФОП з постачальниками та підрядниками;
- визначено актуальні проблеми в організації обліку;
- розроблено шляхи вдосконалення розрахунків ФОП з постачальниками та підрядниками;

Об'єктом дослідження є процеси організації обліку, контролю та аналізу розрахунків із постачальниками та підрядниками

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних засад організації та методології обліку, контролю та аналізу розрахунків із контрагентами.

У процесі дослідження організації обліку, контролю та аналізу розрахунків ФОП із постачальниками та підрядниками застосовувалися такі методи:

- аналізу і синтезу – для дослідження економічного змісту операцій із контрагентами;

- індукції та дедукції – для формування висновків щодо вдосконалення облікових процедур;
- порівняння – для оцінки ефективності різних підходів до організації обліку;
- економіко-статистичний аналізу – для аналізу динаміки, структури та ефективності розрахунків із постачальниками та підрядниками.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти, що регулюють облік розрахунків із постачальниками та підрядниками, наукові праці українських і зарубіжних дослідників, а також дані синтетичного та аналітичного обліку, фінансова звітність і первинні документи ФОП «Криволап Дмитро Миколайович» за період 2020-2023 років. Ці дані використовуються для всебічного аналізу організації облікових процесів і розробки рекомендацій щодо їх удосконалення.

Результати дослідження спрямовані на підвищення ефективності управління розрахунками з постачальниками та підрядниками, що має забезпечити поліпшення фінансового стану ФОП «Криволап Дмитро Миколайович» та його конкурентоспроможності.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи становить – 69 сторінок, робота містить 18 таблиць, 2 рисунки та 7 додатків. Список використаних джерел складається з 32 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

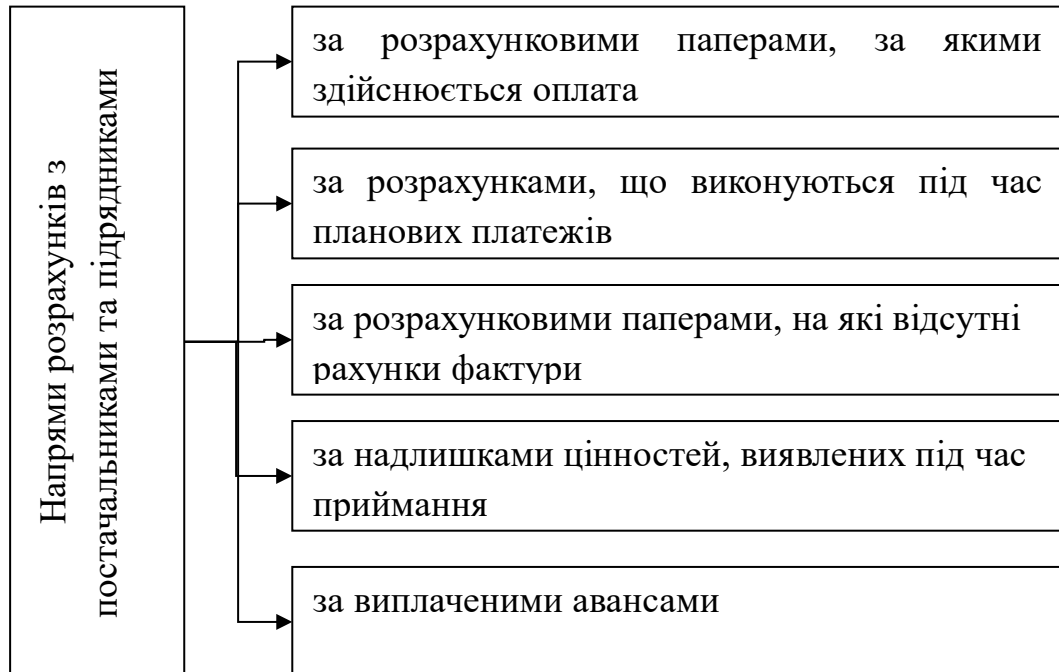
1.1. Економічний зміст розрахунків з постачальниками та підрядниками

Економічний зміст розрахунків з постачальниками та підрядниками визначається їх ключовою роллю у забезпеченні підприємства матеріальними, трудовими та іншими ресурсами, необхідними для здійснення операційної діяльності [4]. Постачальники та підрядники є основними контрагентами підприємства, з якими воно взаємодіє у процесі укладення договорів, постачання товарів, виконання робіт чи надання послуг, що утворює базу для формування фінансових зобов'язань [25].

Розрахунки з постачальниками та підрядниками охоплюють економічні відносини, які включають виконання договірних зобов'язань, забезпечення своєчасності оплати поставок чи виконаних робіт, контроль за виконанням фінансових зобов'язань і оцінку їх ефективності [12]. Це сприяє підтриманню належного рівня взаємодії з контрагентами та забезпечує стабільність фінансових потоків підприємства. Економічна сутність цих розрахунків полягає у забезпеченні стабільності та ефективності операційної діяльності підприємства, мінімізації фінансових ризиків, забезпеченні конкурентоспроможності та дотриманні умов ринкових відносин. Постачальники надають підприємству необхідні ресурси, які можуть бути використані у виробництві, а підрядники виконують спеціалізовані роботи або надають послуги, що є важливими для функціонування бізнесу [16].

Вони впливають на обсяги дебіторської та кредиторської заборгованості, рух грошових коштів, фінансову стабільність та ліквідність. Аналіз стану розрахунків з постачальниками та підрядниками дає змогу виявити проблеми у фінансових потоках, визначити потребу у додатковому фінансуванні або оптимізувати структуру витрат. Таким чином, ці розрахунки відіграють значну роль у забезпеченні фінансової стійкості підприємства [28].

Розрахунки з постачальниками та підрядниками зазвичай здійснюються за певними напрямками. На рис. 1.1 зображено основні напрями, за якими на підприємствах проводяться такі розрахунки.

Джерела: складено автором [28]

Рис. 1.1. Основні напрями розрахунків із постачальниками та підрядниками

Зазвичай виконання розрахунків із постачальниками та підрядниками відносять до кредиторської заборгованості. Ці операції дозволяють підприємству отримувати товари або послуги, необхідні для забезпечення його діяльності. Водночас до дебіторської заборгованості належать розрахунки з покупцями та замовниками. Варто зазначити, що інформація щодо кредиторської та дебіторської заборгованостей обробляється спільною базою даних контрагентів, що дозволяє оптимізувати управління взаємовідносинами з партнерами.

Облік розрахунків із постачальниками та підрядниками регулюється згідно з положеннями НП(С)БО 11 «Зобов'язання» від 31.01.2000 № 20 (далі – НПСБО 11) [7]. Взаємовідносини із постачальниками починаються з процесу укладення

договорів. Цей етап передбачає виникнення юридичного зобов'язання, яке поки що не відображається у бухгалтерському обліку або балансі. Облік таких операцій активується тільки після того, як сторони виконують умови договору, тобто укладення договорів з обох сторін та початок здійснення розрахунків.

У сучасних умовах господарювання важливим аспектом розрахунків з постачальниками та підрядниками є укладення договірних відносин, які визначають порядок, строки та умови здійснення платежів. Згідно з положеннями Цивільного та Господарського кодексів України, договір є основним документом, що регулює відносини між підприємством і його контрагентами. У ньому передбачаються всі ключові аспекти співпраці, зокрема обсяг та види зобов'язань, строки виконання, порядок взаєморозрахунків, а також відповідальність сторін за порушення умов договору. Успішність фінансово-економічних відносин між підприємством і його контрагентами залежить від чіткого дотримання договірних умов та їхньої адаптації до змін ринкових умов [27].

Організація обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками повинна враховувати особливості їх економічного змісту. Так, підприємство має забезпечувати належний рівень документального оформлення операцій, що включає наявність договорів, накладних, актів виконаних робіт чи послуг, рахунків-фактур та інших документів. Вони слугують основою для визнання зобов'язань у бухгалтерському обліку, що має здійснюватися відповідно до законодавчих вимог і принципів бухгалтерського обліку. Так, Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» визначає, що зобов'язання визнаються у бухгалтерському обліку за умови їхнього ймовірного погашення шляхом використання активів підприємства [7].

Особливу увагу в організації розрахунків слід приділяти питанням валютних операцій, які можуть виникати у випадках співпраці з іноземними постачальниками або підрядниками. У таких ситуаціях враховуються положення Національного стандарту бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» від 10.08.2000 № 193 (далі – НПСБО 21), який регламентує порядок обліку курсових різниць, що виникають у процесі виконання зобов'язань у

іноземній валюті. Це дозволяє підприємству адекватно оцінити свої фінансові зобов'язання та враховувати можливі ризики, пов'язані зі змінами валютного курсу [6].

Одним із найважливіших аспектів розрахунків з постачальниками та підрядниками є своєчасність їх виконання. Недотримання строків оплати може призвести до штрафних санкцій, погіршення ділових відносин, а також збільшення витрат підприємства. Водночас надмірна своєчасність оплати може знижувати ліквідність підприємства, що створює потребу у ретельному плануванні та управлінні фінансовими потоками. Відповідно, аналіз стану розрахунків стає необхідним інструментом для оцінки ефективності діяльності підприємства.

Ефективна організація обліку розрахунків із постачальниками та підрядниками значною мірою залежить від використання сучасних інформаційних технологій. Автоматизовані системи обліку сприяють спрощенню процесів ведення обліку та контролю розрахунків, забезпечуючи їх точність і достовірність. Наприклад, системи, такі як М.Е.Дос, дозволяють вести облік розрахунків із постачальниками та підрядниками в режимі реального часу, що мінімізує ймовірність помилок і підвищує швидкість обробки інформації. Це особливо актуально для великих підприємств із значним обсягом операцій із контрагентами.

Розрахунки з постачальниками та підрядниками вимагають не лише організації обліку, але й постійного моніторингу та аналізу. Підприємство повинно регулярно оцінювати стан своїх зобов'язань, визначати їхню динаміку та структуру, а також аналізувати причини можливих відхилень. Особливу увагу слід приділити виявленню затримок у платежах та їх впливу на репутацію підприємства серед контрагентів. Регулярний аналіз дозволяє оцінити ефективність використання оборотних коштів та планувати їх раціональний розподіл. Такий підхід дозволяє оперативно реагувати на зміни у фінансово-економічному стані підприємства та уникати ризиків, пов'язаних із недоліками в управлінні розрахунками.

1.2. Державне регулювання обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

Державне регулювання обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками є ключовим компонентом забезпечення прозорості, достовірності та законності фінансово-господарської діяльності підприємств. Основна мета такого регулювання полягає у створенні єдиних правил, принципів та стандартів ведення обліку, що забезпечують виконання зобов'язань перед контрагентами та уникнення ризиків, пов'язаних із порушенням законодавчих норм. Зазначений напрям регулювання здійснюється через систему нормативно-правових актів, яка встановлює вимоги до документального оформлення, порядку ведення обліку та взаєморозрахунків.

Державне регулювання обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками базується на принципах бухгалтерського обліку, визначених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV (далі – Закон 889) [4]. Відповідно до цього закону, бухгалтерський облік має забезпечувати достовірність інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства, у тому числі про його взаємовідносини з постачальниками та підрядниками. Основними принципами ведення обліку є послідовність, повнота відображення господарських операцій та дотримання законодавчих норм. Ці принципи створюють фундамент для організації обліку розрахунків, формуючи основи для оцінки зобов'язань підприємства.

Система державного регулювання обліку розрахунків включає також положення стандартів бухгалтерського обліку, які встановлюють порядок визнання та оцінки зобов'язань підприємства. Зокрема, НП(с)БО 11 «Зобов'язання» визначає зобов'язання як заборгованість підприємства, погашення якої в майбутньому спричинить зменшення економічних вигод [7]. Стандарт регулює порядок визнання короткострокових та довгострокових зобов'язань, що є актуальними у взаєминах із постачальниками та підрядниками.

Крім того, Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999 № 318 (далі – НПСБО 16) визначає порядок визнання витрат, що виникають у процесі взаємодії з постачальниками та підрядниками[5].

Витрати, пов'язані з оплатою поставлених товарів або виконаних робіт, мають відображатися у звітному періоді, в якому вони були здійснені, незалежно від фактичного платежу. Це забезпечує об'єктивність фінансової звітності та дозволяє підприємству коректно оцінювати свої фінансові результати.

Окрему увагу слід приділити нормативному регулюванню розрахунків в іноземній валюті, яке визначається Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» від 10.08.2000 № 193 (далі – НПСБО 21) [6]. Згідно з цим стандартом, операції в іноземній валюті мають бути перераховані у національну валюту за офіційним курсом Національного банку України на дату здійснення операції. У подальшому курсові різниці, що виникають у процесі виконання зобов'язань перед іноземними постачальниками чи підрядниками, мають бути відображені у складі фінансових результатів підприємства.

Законодавство також регулює порядок документального оформлення операцій із постачальниками та підрядниками. Основними документами, які підтверджують виконання зобов'язань перед контрагентами, є договори, рахунки-фактури, накладні та акти виконаних робіт. Згідно з нормами Господарського кодексу України, кожна господарська операція має бути підтверджена відповідними документами, які слугують основою для відображення її у бухгалтерському обліку [2].

Державне регулювання охоплює також аспекти оподаткування операцій із постачальниками та підрядниками. Відповідно до Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI (далі – ПКУ), податковий облік зобов'язаний враховувати всі витрати, пов'язані із взаємодією з контрагентами, для коректного розрахунку податкових зобов'язань [3]. Податок на додану вартість (далі - ПДВ) є ключовим аспектом таких операцій, оскільки підприємства зобов'язані правильно визначати суму податкового кредиту за отриманими товарами чи

послугами. Невідповідність у визначенні податкового кредиту може спричинити фінансові санкції з боку контролюючих органів.

У табл. 1.1. представлені основні нормативно-правові акти, що регулюють облік розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Таблиця 1.1

Основні нормативно-правові акти, що регулюють облік розрахунків з постачальниками та підрядниками

Нормативний акт	Дата прийняття	Остання редакція	Основні положення –
Цивільний кодекс України від № [1]	16.01.2003	03.09.2024	Укладання, виконання, розірвання договорів, строки та порядок розрахунків
Господарський кодекс України від № [2]	16.01.2003	15.11.2024	Правила ведення обліку господарських операцій
Податковий кодекс України від № [3]	02.12.2010	01.08.2024	Податкові аспекти розрахунків
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від № [4]	16.07.1999	10.07.2024	Принципи обліку, правила складання звітності
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 від № [7]	31.01.2000	22.03.2024	Визнання, оцінка та розкриття зобов'язань
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 від № [5]	31.12.1999	05.06.2024	Облік витрат, пов'язаних із розрахунками

Джерело: узагальнено автором [1, 2,4, 7,5].

Відповідно до НП(С)БО 11, зобов'язання класифікуються з метою бухгалтерського обліку на такі категорії: довгострокові, поточні, непередбачені та доходи майбутніх періодів [7].

Розрахунки з постачальниками та підрядниками належать до категорії поточних зобов'язань, оскільки кредиторська заборгованість є одним із найбільших показників у фінансовій звітності багатьох підприємств. Поточні зобов'язання становлять значну частину загальної діяльності компанії і зазвичай мають термін погашення до одного року або протягом операційного циклу. Операційний цикл визначається як період, необхідний підприємству для перетворення придбаних запасів у грошові кошти від їх продажу [Кужельний, 2021].

Визнання зобов'язань за НП(С)БО 11 можливе за умови виконання двох ключових вимог:

- можливість достовірного визначення оцінки зобов'язання;
- імовірність зменшення економічних вигод у майбутньому через погашення зобов'язання.

Оцінка, згідно з положенням, є процесом грошового відображення майна, зобов'язань або операцій підприємства, які виникають у результаті виробничих витрат. Особливу увагу приділяють оцінці зобов'язань, адже це дозволяє забезпечити точність даних під час передачі та придбання майна, управління фінансами, а також визначення прав і обов'язків сторін [Сопко, 2020].

Оцінка зобов'язань відіграє важливу роль у процесі ведення бухгалтерського обліку. Вона дозволяє забезпечити коректне відображення майнового стану підприємства, а також створює підґрунтя для прийняття ефективних управлінських рішень. Загальні принципи оцінки зобов'язань регламентуються НП(С)БО 11 [7].

Аналіз наукової літератури з теорії бухгалтерського обліку свідчить, що українські дослідники розглядають оцінку як невід'ємну складову методів бухгалтерського обліку. Оцінка трактується як спосіб грошового відображення активів підприємства, спрямований на формування необхідної інформації для обліку та звітності [18, 19].

Таким чином, методологічні та нормативні аспекти обліку зобов'язань, закріплені в НП(С)БО 11, забезпечують єдність підходів до ведення бухгалтерського обліку. Це створює правову основу для точного відображення інформації про розрахунки з контрагентами у фінансовій звітності підприємств.

Для систематизації даних про розрахунки з постачальниками і підрядниками застосовуються рахунки бухгалтерського обліку. Їх використання дозволяє забезпечити повноту та прозорість інформації (табл.1.2.).

Для правильного ведення обліку розрахунків з постачальниками необхідно використовувати такі первинні документи:

- накладні - підтверджують факт отримання товарів.

- акти виконаних робіт - фіксують завершення наданих послуг чи виконаних підрядних робіт.
- податкові накладні - є основою для обліку ПДВ.
- платіжні документи - підтверджують факт здійснення оплат.

Таблиця 1.2

Використання рахунків для обліку розрахунків

Рахунок	Назва рахунку	Призначення
631	Розрахунки з вітчизняними постачальниками	Облік заборгованості за отримані товари, послуги або роботи.
632	Розрахунки з іноземними постачальниками	Облік розрахунків за зобов'язаннями, вираженими в іноземній валюті.
371	Розрахунки за авансами виданими	Відображення суми авансових платежів, зроблених постачальникам до отримання товарів чи послуг.
644	Податковий кредит	Відображення сум ПДВ, що підлягають відшкодуванню або зарахуванню у складі податкового кредиту.
685	Розрахунки з іншими кредиторами	Облік заборгованості перед контрагентами, які не є постачальниками чи підрядниками.

Джерело: узагальнено автором [28]

Операції з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками виконуються у кілька ключових етапів, що забезпечують коректне відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку.

Державне регулювання обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками також передбачає контроль за дотриманням законодавчих норм. Контролюючі органи, такі як Державна податкова служба України, здійснюють перевірки коректності ведення обліку та своєчасності виконання податкових зобов'язань. У цьому контексті особливо важливими є питання своєчасності та повноти документального оформлення операцій, правильності обчислення ПДВ та відповідності облікових даних реальному фінансовому стану підприємства.

Таким чином, державне регулювання обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності підприємств. Воно базується на принципах законності, прозорості та достовірності, що дозволяє підприємствам ефективно управляти

своїми фінансовими ресурсами та мінімізувати ризики порушення законодавства. Упровадження чітких механізмів контролю за дотриманням цих норм сприяє створенню сприятливих умов для розвитку бізнесу та забезпечення конкурентоспроможності підприємств.

Нормативно-правове регулювання обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками є важливим елементом забезпечення правомірності господарських операцій, організації бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Ефективне виконання зобов'язань у розрахунках залежить від дотримання встановлених правил і норм, закріплених у системі законодавчих і нормативних актів, які регулюють порядок обліку, здійснення розрахунків та визнання зобов'язань. Нормативна база в цій сфері забезпечує захист інтересів учасників господарських відносин, прозорість облікових операцій та уніфікацію процедур обліку відповідно до національних і міжнародних стандартів.

Цивільний кодекс України є базовим нормативним документом, який регулює загальні принципи договірних відносин і порядок виконання фінансових зобов'язань. Він визначає основні вимоги до укладення, виконання та розірвання договорів, які є підставою для виникнення розрахункових зобов'язань. Умови договорів із постачальниками та підрядниками регламентують порядок оплати товарів, виконаних робіт або наданих послуг, строки платежів, а також відповідальність сторін у разі порушення умов договору. Важливою є норма про те, що кожна господарська операція повинна бути підтверджена відповідними документами, які мають юридичну силу для вирішення спірних ситуацій між сторонами.

Господарський кодекс України визначає специфічні аспекти господарських відносин, зокрема порядок здійснення безготівкових розрахунків, укладення господарських договорів і контроль за їх виконанням. Він також встановлює відповідальність сторін за порушення договірних зобов'язань і врегулювання спорів у рамках господарської діяльності. Для розрахунків з постачальниками та підрядниками Кодекс передбачає вимоги до документального оформлення операцій, зокрема використання актів виконаних робіт, рахунків-фактур, платіжних доручень тощо.

Податковий кодекс України регулює податкові аспекти розрахунків із постачальниками та підрядниками. Зокрема, він визначає порядок формування податкового кредиту з податку на додану вартість (ПДВ) за отриманими товарами чи послугами, що є важливим елементом у діяльності суб'єктів господарювання. Кодекс також встановлює обов'язок правильного ведення податкового обліку витрат, пов'язаних із розрахунками з постачальниками та підрядниками, для коректного розрахунку податкових зобов'язань.

НП(С)БО 11 визначає зобов'язання як заборгованість підприємства, погашення якої в майбутньому призводить до зменшення економічних вигод. У стандарті встановлено класифікацію зобов'язань: довгострокові, поточні, непередбачені та доходи майбутніх періодів. Це дозволяє підприємствам коректно відображати фінансові зобов'язання в обліку та звітності, зокрема за взаєморозрахунками з постачальниками і підрядниками.

НП(С)БО 16 регулює порядок визнання витрат, які виникають у процесі взаємодії з постачальниками та підрядниками. Згідно з цим стандартом, витрати визнаються в обліку у тому звітному періоді, в якому вони були здійснені, незалежно від моменту оплати. Це забезпечує достовірність фінансової звітності та уніфікованість облікових операцій.

НП(С)БО 21 регламентує порядок обліку курсових різниць, які виникають у процесі розрахунків в іноземній валюті. Це особливо актуально для підприємств, які співпрацюють із закордонними постачальниками або підрядниками. Стандарт встановлює правила перерахунку валютних операцій за офіційним курсом на дату операції та порядок обліку курсових різниць у складі доходів або витрат підприємства.

Згідно з чинним законодавством, усі господарські операції повинні бути підтверджені відповідними документами. Для розрахунків із постачальниками та підрядниками використовуються:

- рахунки-фактури;
- накладні;
- акти виконаних робіт;
- податкові накладні;

- платіжні інструкції

Такі документи є основою для відображення операцій у бухгалтерському обліку та проведення аудиту.

Для підприємств, які складають фінансову звітність за міжнародними стандартами, застосовуються відповідні положення МСФЗ. Зокрема, МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» регулює облік фінансових зобов'язань, а МСФЗ 15 «Дохід за договорами з клієнтами» встановлює правила визнання доходів і витрат за договорами з постачальниками та підрядниками.

Нормативно-правове регулювання обліку розрахунків із постачальниками та підрядниками забезпечує прозорість і правомірність операцій, сприяє ефективному управлінню фінансовими потоками підприємств і виконанню договірних зобов'язань. Дотримання встановлених правил дозволяє уникати ризиків, пов'язаних із порушенням законодавства, і забезпечувати стабільність фінансово-господарської діяльності.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ РОЗРАХУНКІВ ФОП З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ФОП «Криволап Дмитро Миколайович»

Фізична особа-підприємець Криволап Дмитро Миколайович здійснює свою діяльність у сфері роздрібної торгівлі напоями в спеціалізованих магазинах. Підприємство спеціалізується на продажу алкогольних та безалкогольних напоїв, забезпечуючи стабільну діяльність у конкурентному середовищі роздрібного ринку. Адреса підприємства – Дніпропетровська обл., Покровський район, село Гаврилівка, вулиця Гагаріна. Підприємець не перебуває в процесі припинення, що свідчить про його активну діяльність і розвиток у галузі.

Організаційна структура підприємства складається з одного фізичної особи-підприємця, що здійснює всі ключові операції, пов'язані з управлінням торгівлею, взаємодією з постачальниками та підрядниками, а також веденням обліку. Підприємство працює в межах спрощеної системи оподаткування, що дозволяє зменшити податкове навантаження, спрощуючи ведення фінансової документації.

Таблиця 2.1

Кореспонденція обліку з розрахунків з постачальниками та підрядниками

№	Етап операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Нарахування зобов'язань перед постачальником	20, 22, 28 (залежно від активу)	631/632
2	Відображення податкового кредиту з ПДВ	644	631
3	Передача авансу постачальнику	371	311
4	Закриття авансу після отримання товарів чи послуг	631	371
5	Оплата зобов'язань перед постачальником	631	311

У таблиці 2.2 наведено основні фінансові показники за досліджуваний нами період – 2021- 2023 звітні роки. Аналіз цих показників дає змогу оцінити зміну доходів, витрат, чисельності працівників та фінансової стабільності підприємства. Okремо варто звернути увагу на значне зростання обсягу доходів у 2023 році, що свідчить про суттєве покращення фінансових результатів, порівняно з попередніми роками.

Таблиця 2.2

Основні фінансові показники ФОП «Криволап Дмитро Миколайович»
2021-2023 року, тис.грн.

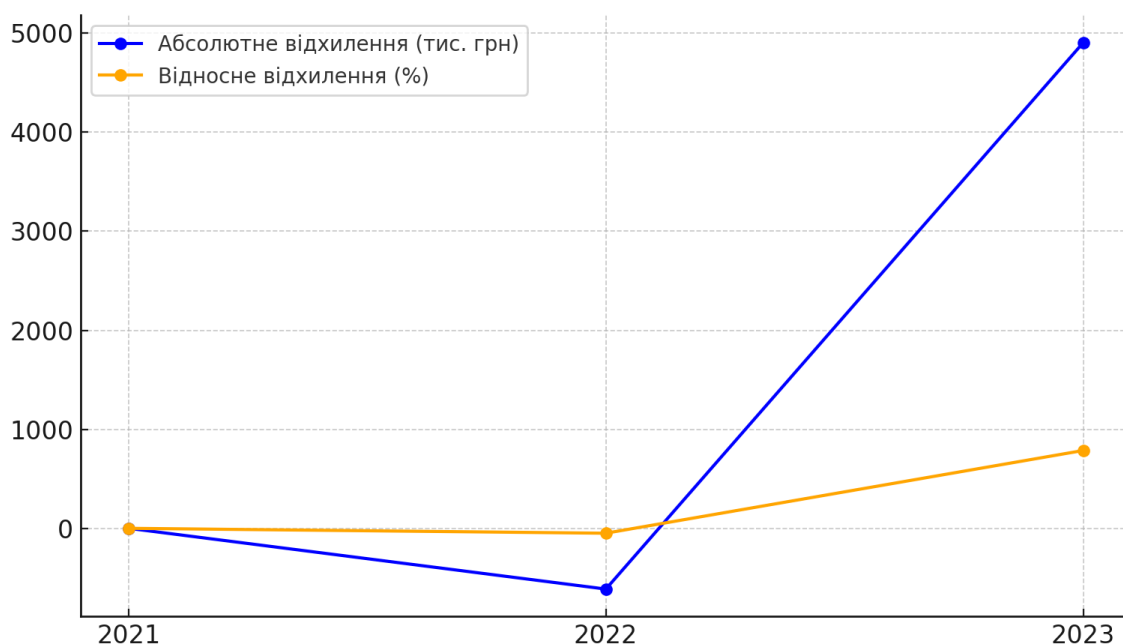
Показники	Роки			Абсолютне відношення (тис. грн) 2022-2023р.р.	Відносне відхилення (%) 2022-2023р.р.
	2021	2022	2023		
Обсяг доходу	1 237,00	624,05	5 528,60	4 004,55	785,92
Щомісячні авансові внески	14,40	15,60	16,08	0,48	3,08
Сума єдиного внеску	15,95	17,29	17,69	0,4	2,31
Чисельність працівників	3	0	5	-	-
Власний капітал	1 220,71	606,75	5 510,91	4 004,16	808,27
Оборотні активи	1 236,66	624,05	5 528,60	4 004,55	785,92
Короткострокові зобов'язання	15,95	17,29	17,69	0,4	2,31

Джерело: узагальнено автором [Додаток А, Б]

Починаючи з 2021 року, підприємство відзначалося низькими показниками доходу (Рисунок 2.1), що значно зменшилося в 2022 році (з 1,236,658 грн до 624,045 грн). Це свідчить про зниження бізнес-активності або інших факторів, які вплинули на фінансові результати. Однак вже в 2023 році спостерігається значне покращення фінансових показників, зокрема, обсяг доходу зростає до 5,528,600 грн, що майже в 9 разів більше, ніж у 2022 році. Це може свідчити про успішні стратегії бізнесу або розширення діяльності підприємства. Щодо чисельності працівників, можна відзначити значний спад у 2022 році (з 3 до 0), але вже в 2023 році компанія знову зібрала команду з 5

працівників, що свідчить про відновлення і розвиток діяльності. Щомісячні авансові внески та сума єдиного внеску протягом аналізованих років зростають, що є показником стабільності або покращення фінансового становища.

Абсолютні та відносні відхилення вказують на суттєве зростання ключових показників, таких як обсяг доходу та власний капітал, що свідчить про стрімке фінансове покращення підприємства у 2023 році. Зокрема, значне збільшення доходу та капіталу вказує на ефективність реалізованих бізнес-стратегій або вихід на нові ринки.

Джерела: розраховано автором на підставі даних ФОП

Рис. 2.1. Динаміка абсолютного та відносного відхилення обсягу доходу ФОП Криволап Дмитро Миколайович за 2021–2023 роки, грн

Висока стабільність витрат та стрімке зростання доходів є позитивними сигналами, проте важливо забезпечити довгострокову стійкість цих результатів.

У фінансовому звіті за 2021, 2022 та 2023 роки представлено ключові показники діяльності підприємства, що дозволяють здійснити як горизонтальний, так і вертикальний аналіз. Перший з них полягає у порівнянні результатів за різні роки, що дозволяє оцінити динаміку змін. Вертикальний аналіз оцінює частки кожного з показників у загальній структурі активів та

пасивів на кінець кожного року.

Горизонтальний аналіз:

У 2022 році спостерігається значне зниження обсягу доходу порівняно з 2021 роком, з 1,236,658.05 грн до 624,045.40 грн. Це може свідчити про вплив зовнішніх чи внутрішніх факторів, які призвели до зменшення обсягів продажу або зниження попиту. Однак у 2023 році відзначено значне зростання доходу до 5,528,600 грн, що вказує на можливе відновлення підприємства або збільшення його ринкової частки.

Щомісячні авансові внески також зросли з 14,400 грн у 2021 році до 16,080 грн у 2023 році. Цей показник свідчить про підвищення фінансової стабільності підприємства, хоча темп росту внесків не такий значний, як у доходах.

Сума єдиного внеску поступово збільшується, починаючи з 15,950 грн у 2021 році до 17,688 грн у 2023 році, що є частиною загальної стабільності у податкових зобов'язаннях підприємства.

Чисельність працівників змінювалася протягом аналізованого періоду: спочатку з 3 осіб у 2021 році вона зменшилася до 0 осіб у 2022 році, а потім знову зросла до 5 осіб у 2023 році. Це може свідчити про зміну стратегії або тимчасове скорочення персоналу через фінансові труднощі, а в 2023 році — про відновлення робочих місць.

Вертикальний аналіз:

Що стосується вертикального аналізу, то можна зазначити, що в кожному з трьох років більшу частину активів складають оборотні активи, що свідчить про активну діяльність підприємства з ліквідними активами. Власний капітал також займає значну частку в пасивах, що свідчить про високу частку власних коштів підприємства у фінансуванні своєї діяльності.

У 2021 році власний капітал склав 98.71% від загальних активів, що вказує на стабільну фінансову базу підприємства. У 2023 році цей показник залишився високим (99.68%), що підтверджує фінансову стійкість компанії навіть при зростанні доходів.

Короткострокові зобов'язання займають незначну частку в балансі. У 2021 році вони склали 1.29% від загальних активів, у 2022 році цей показник зріс до

2.77%, а у 2023 році знизився до 0.32%. Це свідчить про мінімальні зобов'язання підприємства, які незначно впливають на загальний фінансовий стан.

На основі горизонтального аналізу видно, що підприємство пережило період зниження доходу у 2022 році, але зуміло відновити свої позиції у 2023 році завдяки значному зростанню доходів. Водночас чисельність працівників і зобов'язання залишалися на стабільному рівні, що вказує на підвищення фінансової стійкості. Вертикальний аналіз підтверджує високу частку власного капіталу, що вказує на низький рівень боргового навантаження.

В розрізі кількості працівників, ФОП Криволап Дмитро Миколайович протягом 2021 - 2022 років зберігав стабільну кількість штатних працівників, що складала 3 особи на кожен квартал. Така ситуація вказує на відсутність значних змін у трудовому складі підприємства, що могло бути зумовлено стабільною економічною ситуацією та відсутністю потреби в додаткових працівниках. У 2023 році кількість працівників збільшилася до 5 осіб, що свідчить про розширення діяльності підприємства через відновлення або зростання обсягів діяльності, що потребувало залучення додаткових співробітників для ефективної роботи. Ці зміни в кількості працівників можуть свідчити про зростання обсягів виробничої або торговельної діяльності підприємства.

Роздрібна торгівля напоями є важливим сегментом економіки, що характеризується високою конкуренцією та попитом на різні категорії товарів. Це вимагає від підприємства постійної уваги до оновлення асортименту та підтримки ефективних відносин з постачальниками. Водночас підприємство повинно забезпечувати стабільність своєї діяльності шляхом своєчасного виконання зобов'язань перед постачальниками та підрядниками. Для забезпечення цього важливо організувати правильний облік, контроль та аналіз розрахунків з контрагентами, що є основою фінансової стабільності.

Відносини з постачальниками є ключовим елементом в операційній діяльності підприємства. Підприємство має декілька постачальників, з якими укладаються договори на поставку товарів на умовах, визначених окремими угодами. Водночас розрахунки з підрядниками, які виконують роботи або надають послуги, також мають важливе значення для забезпечення

безперебійної роботи торгової точки. Правильна організація обліку та аналізу розрахунків з постачальниками і підрядниками дозволяє уникнути фінансових ризиків, підвищити ефективність управлінських рішень і мінімізувати можливі фінансові втрати.

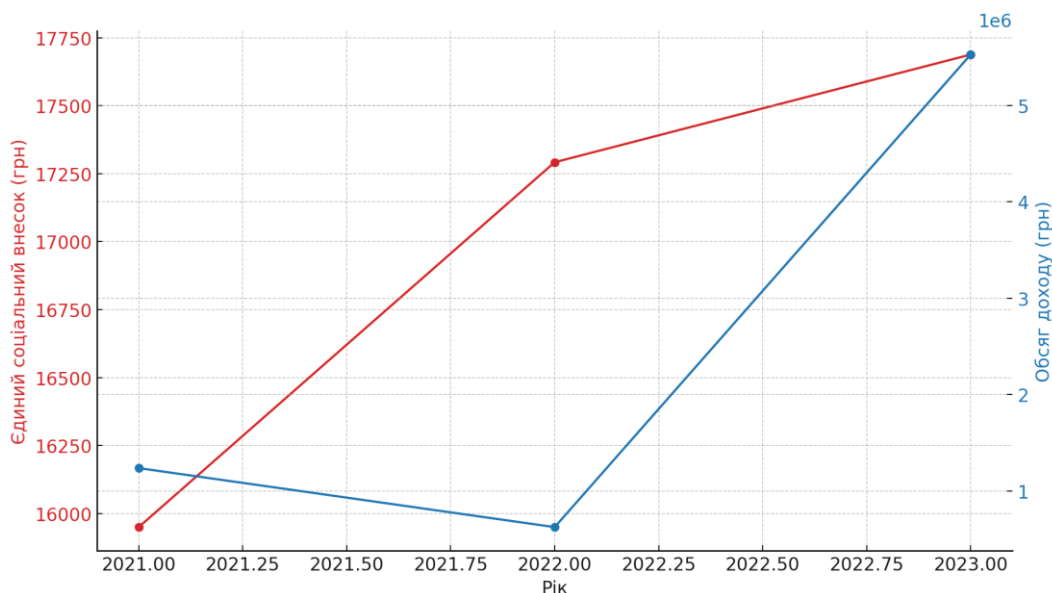
Одним із основних елементів організації обліку є своєчасне відображення всіх господарських операцій у бухгалтерському обліку. Підприємство активно використовує синтетичні та аналітичні методи для управління фінансовими потоками. Це дозволяє виявляти будь-які проблеми у взаємодії з постачальниками, здійснювати детальний контроль витрат і доходів, а також підвищувати ефективність управлінських рішень. Завдяки використанню сучасних інформаційних технологій, таких як автоматизовані системи обліку та контролю, досягається висока точність облікових операцій та зменшується ймовірність виникнення помилок.

Загалом, підприємство має стабільні фінансові показники (Таблиця 2.2) що дозволяє йому ефективно працювати в умовах високої конкуренції на ринку роздрібною торгівлі напоями. Протягом діяльності ФОП Криволап Дмитро Миколайович зарекомендував себе як надійний партнер для постачальників, що підтверджується стабільністю його фінансових зобов'язань і виконанням договорів на постачання товарів та виконання робіт. Це дозволяє забезпечити безперебійний процес постачання товарів і надання послуг, що є основою успішного функціонування підприємства.

Для наочного аналізу фінансових результатів діяльності ФОП Криволап Дмитро Миколайович було здійснено розрахунки по кількох основних фінансових показниках, зокрема по єдиному соціальному внеску та доходу за період з 2021 по 2023 роки.

Зміна двох важливих фінансових показників ФОП Криволап Дмитро Миколайович за період з 2021 по 2023 роки – нарахованого та сплаченого єдиного соціального внеску та загального доходу підприємства. Ці показники є ключовими для оцінки фінансової діяльності підприємства, оскільки вони відображають не тільки розміри зобов'язань перед державними органами, але й ступінь розвитку самого підприємства. Зростання доходу підприємства вказує на

підвищення ефективності його діяльності, що є позитивним сигналом для подальшого економічного розвитку та стабільності бізнесу. Водночас зміни в нарахованому соціальному внеску підтверджують прямий зв'язок між доходами підприємства та його зобов'язаннями перед державою, що вказує на важливість управління фінансовими потоками для забезпечення виконання всіх зобов'язань.

Джерела: розраховано автором на підставі даних ФОП

Рис. 2.2. Динаміка нарахованого єдиного соціального внеску та загального доходу ФОП Криволап Дмитро Миколайович за 2021–2023 роки, грн

Динаміка фінансових показників підприємства, представлених у графіку, показує, що загальний дохід значно зріс у 2023 році порівняно з попередніми роками. Порівнюючи дані з 2021 по 2023 рік, можна зробити кілька важливих висновків.

У 2021 році загальний дохід ФОП Криволап Дмитро Миколайович становив 1,236.66 тис. грн, а нарахований єдиний соціальний внесок - 15.95 тис. грн. Це були базові показники для підприємства, які відображають стабільний рівень доходу при відносно невеликій сумі внеску.

У 2022 році, незважаючи на зниження загального доходу до 624.05 тис. грн, сума єдиного внеску зросла до 17.29 тис. грн. Це може свідчити про певні коливання в діяльності підприємства, зокрема про зменшення доходів у зв'язку з

економічними труднощами або іншими факторами, але одночасно про збільшення ставок на соціальні внески або зростання витрат на персонал.

У 2023 році обсяг доходу підприємства зріс до 5,528.60 тис. грн, що є значним зростанням порівняно з попередніми роками. Водночас, нарахований єдиний соціальний внесок збільшився до 17.69 тис. грн. Це вказує на тісний взаємозв'язок між доходами підприємства та нарахованими соціальними внесками. Зростання доходу свідчить про відновлення або розширення бізнесу, що потребує залучення додаткових працівників та збільшення відповідних витрат на соціальне забезпечення.

Таким чином, можна зробити висновок, що нарахований єдиний соціальний внесок і обсяг доходу мають чітку кореляцію. Збільшення доходу підприємства у 2023 році свідчить про стабільне зростання фінансової діяльності, в той час як нараховані соціальні внески, незважаючи на певні коливання в попередні роки, також збільшилися, що є результатом розширення підприємства та збільшення чисельності працівників.

Основні фінансові показники ФОП Криволап Дмитро Миколайович за досліджуваний період 2021-2023 років дозволяють оцінити динаміку доходів та нарахованих соціальних внесків, а також взаємозв'язок між ними (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Фінансові показники ФОП Криволап Дмитро Миколайович
за 2021–2023 роки

Рік	Обсяг доходу (тис. грн)	Нарахований ЄСВ (тис. грн)	Абсолютне відхилення (%)	Відносне відхилення (%)	Середнє нарахування ЄСВ на місяць (грн)	Власний капітал (тис. грн)	Прибуток (тис. грн)
2021	1236,66	15,95	0	0	1329,17	1220,71	16,79
2022	624,05	17,29	-49,54	-98,17	1441,00	606,75	-
2023	5528,60	17,69	785,93	88,71	1474,00	5510,91	88,88

Джерело: узагальнено автором [Додаток А, Б]

Аналіз фінансових показників ФОП Криволап Дмитро Миколайович за 2021–2023 роки показує, що обсяг доходу підприємства значно зріс у 2023 році порівняно з попередніми роками. У 2022 році відбулося суттєве зниження доходу на 49.54%, що могло бути викликано зовнішніми або внутрішніми факторами,

що вплинули на фінансові результати підприємства. Проте у 2023 році обсяг доходу зріс на 785.93%, що свідчить про значне відновлення або розширення діяльності підприємства.

Що стосується нарахувань єдиного соціального внеску, то у 2022 році він збільшився на 8.43%, що відповідало змінам у доходах підприємства. Однак у 2023 році приріст внеску становив лише 0.32%, незважаючи на значне зростання доходів. Це може свідчити про те, що підприємство змогло оптимізувати свої витрати або змінити структуру нарахувань на соціальні зобов'язання, що дозволило зменшити темп зростання ЄСВ.

Частка єдиного соціального внеску в доході підприємства збільшилася в 2022 році до 2.77%, але вже в 2023 році вона знизилася до 0.32%. Це вказує на те, що зростання доходів значно випереджало збільшення соціальних витрат, що є позитивним для фінансової стійкості підприємства.

Середнє нарахування єдиного соціального внеску на місяць зросло з 1,329 грн у 2021 році до 1,474 грн у 2023 році. Проте, у 2022 році цей показник знизився, що може бути зумовлено змінами в структурі витрат або іншими економічними факторами.

Щодо чисельності працівників, то в 2022 році підприємство не мало працівників, що могло бути тимчасовим скороченням або зміною організаційної структури. У 2023 році чисельність працівників відновилася до 5 осіб, що вказує на відновлення активної діяльності та розширення бізнесу.

Власний капітал підприємства у 2022 році зменшився до 606.75 тис. грн, що могло бути результатом зниження доходу або інших економічних обставин. Проте у 2023 році власний капітал зріс до 5,510.91 тис. грн, що підтверджує відновлення фінансової стабільності підприємства.

Прибуток підприємства не був зафіксований у 2022 році, що може свідчити про фінансові труднощі, але вже в 2023 році підприємство отримало прибуток у розмірі 88.88 тис. грн, що є важливим показником стабільності та зростання.

Загалом, аналіз фінансових показників показує позитивну динаміку діяльності підприємства. Після тимчасових труднощів у 2022 році підприємство змогло відновити свою діяльність, збільшити доходи та оптимізувати витрати на

соціальні зобов'язання, що свідчить про ефективне управління фінансами. Тенденція зростання доходів і стабільність у виконанні податкових зобов'язань вказують на правильну стратегію розвитку підприємства, а також на необхідність подальшої оптимізації витрат і податкових зобов'язань для підтримки фінансової стійкості у майбутньому.

2.2. Організація обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

2.2.1. Організація первинного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

Підприємство ФОП Криволап Дмитро Миколайович використовує систему первинного обліку, яка базується на наявності необхідних документів, що підтверджують кожну операцію з постачальниками та підрядниками. До таких документів належать накладні, акти виконаних робіт, рахунки-фактури та інші первинні документи, що дають змогу обліковувати товари, послуги чи роботи, отримані від контрагентів. Для кожної операції в бухгалтерському обліку має бути чітке документальне підтвердження, що забезпечує належний контроль за фінансовими зобов'язаннями підприємства.

Таблиця 2.4

Кореспонденція обліку з розрахунків з постачальниками та підрядниками

№	Етап операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Нарахування зобов'язань перед постачальником	20, 22, 28 (залежно від активу)	631/632
2	Відображення податкового кредиту з ПДВ	644	631
3	Передача авансу постачальнику	371	311
4	Закриття авансу після отримання товарів чи послуг	631	371
5	Оплата зобов'язань перед постачальником	631	311

Джерела: узагальнено автором [за даними ФОП Криволап Дмитро Миколайович]

Операції з обліку розрахунків із постачальниками та підрядниками забезпечують контроль за виконанням зобов'язань підприємства. В обліку використовуються наступні рахунки:

- Рахунок 631 – облік заборгованості за отримані товари, роботи або послуги.
- Рахунок 632 – аналогічний рахунок для іноземних постачальників.
- Рахунок 371 – фіксує аванси, перераховані постачальникам до моменту отримання товарів або послуг.
- Рахунок 644 – використовується для відображення податкового кредиту з ПДВ.

Документальне забезпечення включає накладні, акти виконаних робіт, податкові накладні, платіжні документи, які підтверджують фактичне здійснення операцій.

Процес обліку починається з нарахування зобов'язань перед постачальником, яке відображається на рахунках активів (20, 22, 28) та рахунку 631. Далі враховується податковий кредит із ПДВ через рахунок 644. Авансові платежі реєструються через рахунок 371, а після отримання товарів вони зараховуються як погашення заборгованості через кореспонденцію рахунків 371 і 631. Зобов'язання перед постачальником закриваються через списання коштів із рахунку 311.

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками є важливим аспектом бухгалтерського обліку, який забезпечує контроль за виконанням зобов'язань підприємств у процесі господарської діяльності.

Для систематизації інформації про розрахунки використовуються рахунки бухгалтерського обліку, які відображають різні аспекти фінансових операцій. Зокрема, рахунок 631 призначений для обліку заборгованості за отримані товари, роботи або послуги, а рахунок 632 використовується для обліку таких операцій, якщо вони здійснені з іноземними постачальниками. Рахунок 371 фіксує аванси, перераховані постачальникам до моменту отримання товарів чи послуг, що забезпечує контроль за використанням авансових платежів. Для відображення податкового кредиту з податку на додану вартість використовується рахунок

644, який дозволяє підприємству враховувати суми, що підлягають відшкодуванню або зарахуванню. Також важливим є рахунок 685, який застосовується для обліку зобов'язань перед іншими кредиторами, що не належать до категорії постачальників або підрядників.

Для належного документального забезпечення обліку використовуються накладні, які підтверджують факт отримання товарів, акти виконаних робіт для фіксації завершення послуг чи підрядних робіт, податкові накладні для обліку ПДВ та платіжні документи, що засвідчують проведення оплат. Ці документи є основою для правильного відображення операцій у бухгалтерському обліку.

У практичній діяльності підприємства проводять різні операції з розрахунків. Серед них нарахування зобов'язань перед постачальниками за отримані товари, роботи чи послуги, яке відображається за дебетом рахунків активів (залежно від виду придбаного активу) та кредитом рахунків зобов'язань. Відображення податкового кредиту з ПДВ здійснюється через дебет рахунку 644 та кредит рахунку зобов'язань перед постачальниками. Перерахунок авансових платежів супроводжується дебетом рахунку 371 та кредитом банківського рахунку. Після отримання товарів або послуг аванс зараховується до погашення заборгованості через кореспонденцію рахунків 371 і 631. Погашення заборгованості перед постачальником відображається через списання коштів із банківського рахунку.

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками починається з укладання договорів, що є основою для виникнення зобов'язань підприємства перед контрагентами. Договори регламентують умови постачання товарів чи надання послуг, строки виконання зобов'язань та обсяг фінансових зобов'язань підприємства. Після укладання договору та отримання товару або послуги наступним кроком є реєстрація цих операцій у первинному обліку.

Одним з основних документів, що підтверджують факт поставки товару або виконання робіт, є накладна. Накладна відображає факт передачі товару від постачальника або виконання робіт підрядником. Вона служить основою для нарахування зобов'язань перед контрагентами та є підставою для внесення інформації до бухгалтерського обліку.

Іншим важливим документом є акт виконаних робіт, який використовується при отриманні послуг або виконанні робіт підрядниками. Акт виконаних робіт засвідчує факт виконання робіт, надання послуг і є необхідною умовою для нарахування відповідних платежів підряднику.

Також важливим елементом первинного обліку є рахунок-фактура, який надається постачальниками для обліку ПДВ, що є обов'язковим для підприємства при здійсненні закупівель товарів або послуг. Це дає змогу правильно обчислювати податкові зобов'язання та забезпечує точність у фінансовій звітності.

Для більшої прозорості і точності обліку необхідно використовувати аналітичні рахунки, що деталізують операції з постачальниками та підрядниками. Це дозволяє розподіляти розрахунки за різними категоріями: розрахунки з вітчизняними постачальниками, іноземними постачальниками, розрахунки за авансами тощо. Така деталізація допомагає здійснювати більш точний аналіз і контроль над фінансовими потоками підприємства.

Договір є основним документом, що визначає умови виконання зобов'язань між постачальником, підрядником та замовником. Він встановлює права та обов'язки сторін, умови постачання товарів, виконання робіт або надання послуг. Договір містить усі необхідні деталі, що регулюють взаємодію між сторонами, і є юридичним підтвердженням всіх умов угоди.

Крім того, у випадку попередньої оплати, підприємство використовує авансову накладну, яка підтверджує факт отримання авансу на товар чи послугу від постачальника або підрядника. Це документ, що оформляється на етапі авансування і дозволяє підприємству коректно відобразити попередні платежі в обліку.

В табл.2.5, представлені основні документи, які використовуються в первинному обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. Накладна є основним документом, що підтверджує факт поставки товару, і її правильне оформлення є критично важливим для своєчасного визнання зобов'язань у бухгалтерському обліку. Акт виконаних робіт є важливим для обліку наданих послуг або виконаних робіт, що дозволяє чітко визначити суму зобов'язання

перед підрядниками. Рахунок-фактура є необхідним для обліку ПДВ і дає можливість точно розрахувати податкові зобов'язання підприємства. Платіжна інструкція підтверджує факт здійснення платежу, що є підставою для закриття заборгованості.

Таблиця 2.5

Основні документи первинного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

Документ	Опис	Призначення
Накладна	Документ, що підтверджує факт поставки товару або передачі товарно-матеріальних цінностей.	Визнання зобов'язань перед постачальником, облік товарів.
Акт виконаних робіт	Документ, що підтверджує факт виконання робіт або надання послуг.	Облік виконаних робіт підрядниками, нарахування зобов'язань.
Рахунок-фактура	Документ, що містить детальну інформацію про надані товари або послуги, а також ПДВ.	Облік податку на додану вартість, підстави для сплати ПДВ.
Платіжна інструкція	Документ, що підтверджує факт здійснення платежу від підприємства постачальнику чи підряднику.	Підтвердження виконання зобов'язань по платежах.
Договір	Документ, що регламентує умови виконання зобов'язань між постачальником, підрядником та замовником.	Основний документ, що визначає права та обов'язки сторін, умови виконання робіт або постачання товарів.
Авансова накладна	Документ, що підтверджує факт отримання авансу на товар чи послугу від постачальника або підрядника.	Оформлення авансових платежів, облік авансів.

Джерела: узагальнено автором [за даними ФОП Криволап Дмитро Миколайович]

Використання правильних і детальних первинних документів дозволяє організувати точний облік всіх операцій, забезпечити достовірність фінансової інформації та вчасно виконувати зобов'язання перед постачальниками і підрядниками.

Організація первинного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками є основою для ефективного управління фінансовими потоками підприємства. Правильне використання первинних документів, таких як накладні, акти виконаних робіт і рахунки-фактури, дає змогу забезпечити точний і своєчасний облік зобов'язань, а також виконання платіжних операцій. Це є

важливим етапом у забезпеченні фінансової стабільності підприємства і підвищенні його ефективності на ринку.

Для ефективного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками ФОП Криволап Дмитро Миколайович організував систему первинного обліку, яка ґрунтується на чітко визначених процедурах і документах, що відповідають вимогам законодавства України. Цей підхід дозволяє підприємству створити надійну основу для точного обліку всіх операцій, що відбуваються в рамках господарської діяльності. Система обліку включає використання таких основних первинних документів, як накладні, акти виконаних робіт, рахунки-фактури, авансові накладні, платіжні інструкції та договори, які є обов'язковими для правильного відображення фінансових операцій у бухгалтерії.

Підсумовуючи, правильне оформлення всіх первинних документів і їх своєчасна реєстрація в обліку забезпечує підприємству не тільки точність фінансових записів, але й дозволяє дотримуватися всіх вимог законодавства. В результаті, система первинного обліку стає надійним механізмом для управління розрахунками з постачальниками та підрядниками, що гарантує безпеку і стабільність фінансових операцій підприємства. Така система обліку дає змогу уникнути юридичних та фінансових проблем і значно підвищити ефективність роботи підприємства на ринку.

2.2.2. Організація аналітичного та синтетичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

Синтетичний облік забезпечує загальний облік розрахунків з постачальниками та підрядниками і є основою для складання фінансової звітності. Він здійснюється за допомогою облікових рахунків, що відображають всі зобов'язання підприємства перед контрагентами, а також визначають загальну суму боргу на певну дату. Важливо, що синтетичний облік дозволяє отримати узагальнену інформацію про зобов'язання підприємства за певний період, що необхідно для аналізу фінансового стану підприємства та прийняття управлінських рішень.

Аналітичний облік є більш деталізованим і дозволяє розкривати деталі кожної операції, що здійснюється підприємством. Він використовується для детального контролю розрахунків з конкретними постачальниками та підрядниками, дозволяє уточнити обсяги поставок, строки виконання робіт та послуг, а також суму кожного платежу. Аналітичний облік забезпечує повний контроль за кожним етапом виконання зобов'язань перед контрагентами, що сприяє своєчасному виконанню фінансових зобов'язань.

Для організації аналітичного обліку використовуються аналітичні рахунки, що деталізують основні синтетичні рахунки, такі як розрахунки з вітчизняними та іноземними постачальниками, аванси, податкові зобов'язання тощо. Така деталізація дозволяє бухгалтеру або фінансовому менеджеру легко отримувати інформацію про конкретні операції, виявляти проблеми з розрахунками, якщо такі виникають, і вчасно коригувати фінансові потоки підприємства.

Основною метою організації синтетичного та аналітичного обліку є забезпечення повноти і точності даних про розрахунки з постачальниками та підрядниками, що дозволяє підприємству ефективно керувати своїми фінансами. Для цього важливо правильно використовувати рахунки бухгалтерського обліку та аналітичні підрахунки, які повинні забезпечити не тільки точний облік, але й зручність у роботі з фінансовими даними.

Таблиця 2.6

Структура синтетичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

Рахунок	Назва рахунку	Призначення
631	Розрахунки з вітчизняними постачальниками	Ведення обліку заборгованості перед вітчизняними постачальниками товарів та послуг.
632	Розрахунки з іноземними постачальниками	Ведення обліку заборгованості перед іноземними постачальниками.
633	Розрахунки за авансами виданими	Облік авансових платежів, що були надані постачальникам до отримання товарів чи послуг.
644	Податковий кредит	Ведення обліку податкових зобов'язань, пов'язаних із постачанням товарів або послуг.

Джерела: узагальнено автором [за даними ФОП Криволап Дмитро Миколайович]

У табл. 2.6 представлена структура синтетичного обліку, яка містить основні рахунки для обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. Ці рахунки забезпечують узагальнений облік усіх зобов'язань підприємства перед контрагентами, що дозволяє своєчасно визначити загальну суму заборгованості. Наприклад, рахунок 631 відображає розрахунки з вітчизняними постачальниками, а рахунок 632 - з іноземними, що дозволяє чітко відслідковувати борги за конкретними категоріями постачальників. Окремі рахунки, такі як 633, забезпечують облік авансів, що дає змогу контролювати суму попередніх оплат, що були надані постачальникам.

Таблиця 2.7

Структура аналітичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

Субрахунок	Назва субрахунку	Призначення
6311	Розрахунки з вітчизняними постачальниками (товари)	Облік зобов'язань за товарними поставками.
6312	Розрахунки з вітчизняними постачальниками (послуги)	Облік зобов'язань за надані послуги.
6321	Розрахунки з іноземними постачальниками (товари)	Облік зобов'язань за імпортовані товари.
6322	Розрахунки з іноземними постачальниками (послуги)	Облік зобов'язань за надані іноземні послуги.
6331	Аванси на товари	Ведення обліку авансів за товари, що постачаються.
6332	Аванси на послуги	Ведення обліку авансів за послуги.

Джерела: узагальнено автором [за даними ФОП Криволап Дмитро Миколайович]

Дані табл. 2.7 містять детальну структуру аналітичного обліку, яка надає можливість розподіляти розрахунки за різними категоріями товарів і послуг, що постачаються. Так субрахунок 6311 використовується для обліку зобов'язань за товарними поставками вітчизняних постачальників, а субрахунок 6312 - за надані послуги. Така деталізація дозволяє підприємству точніше вести облік і контролювати зобов'язання перед конкретними постачальниками та підрядниками. Крім того, вона сприяє покращенню аналізу фінансових показників, оскільки дозволяє виділяти найважливіші категорії витрат. Це також забезпечує зручність під час підготовки фінансової звітності та проведення внутрішнього аудиту.

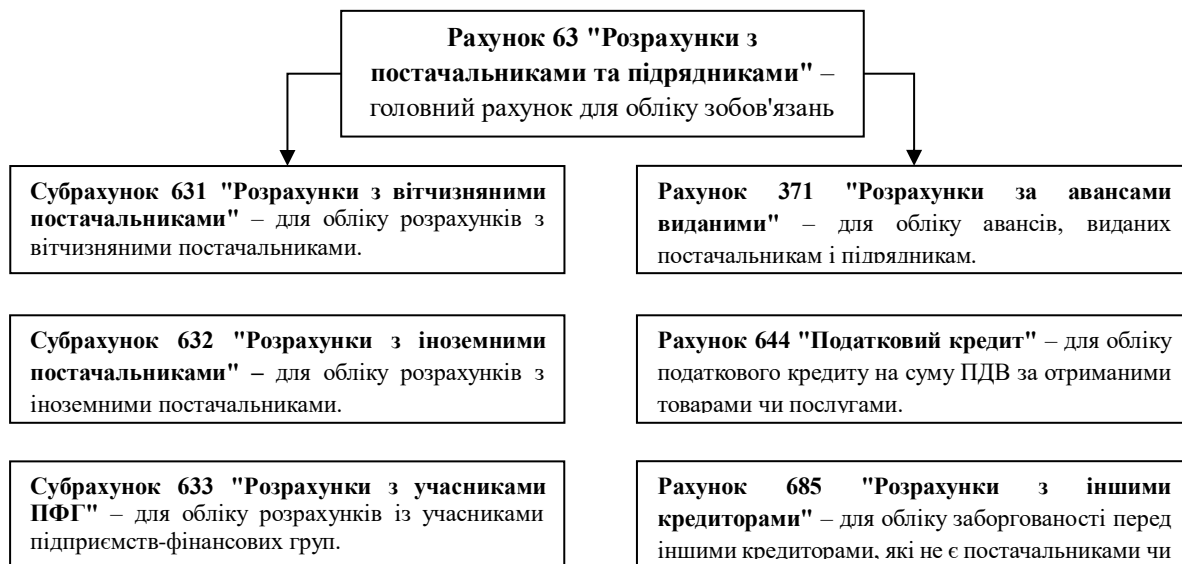

Рис 2.3. Структура синтетичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

Структура аналітичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками" може бути представлений у вигляді блок-схеми, яка детально розкриває елементи, що належать до аналітичного обліку. Основним рахунком є рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», що включає аналітичні рахунки, такі як 6311 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками (товари)», 6312 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками (послуги)», 6321 «Розрахунки з іноземними постачальниками (товари)», 6322 «Розрахунки з іноземними постачальниками (послуги)» та 633 «Розрахунки з учасниками ПФГ». У межах аналізу рахунків здійснюється розподіл за типами контрактів, такими як «товари» та «послуги», а також розрахунки по дебіторській та кредиторській заборгованості, що підвищує прозорість процесу шляхом ведення окремих аналітичних рахунків для кожного постачальника або підрядника.

Крім того, у схемі враховуються додаткові рахунки, зокрема 371 «Розрахунки за авансами виданими» для аналізу авансів, наданих постачальникам і підрядникам, а також 644 «Податковий кредит» для аналізу ПДВ, що підлягає відшкодуванню або зарахуванню. Весь процес пов'язує

основні рахунки з деталізованими аналітичними рахунками, що дозволяє ефективно відстежувати всі аспекти розрахунків з контрагентами.

Організація аналітичного та синтетичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками є важливою складовою фінансового управління підприємства. Синтетичний облік дозволяє забезпечити загальне уявлення про всі зобов'язання підприємства перед контрагентами, тоді як аналітичний облік надає можливість деталізувати ці зобов'язання, що забезпечує точність і прозорість обліку. За допомогою аналітичного обліку підприємство може здійснювати контроль за кожною операцією, що є важливим для підтримки фінансової стабільності та своєчасного виконання зобов'язань перед постачальниками та підрядниками.

2.3. Аналіз стану розрахунків з постачальниками та підрядниками

Коректність і своєчасність розрахунків з постачальниками та підрядниками на пряму впливає на ліквідність і платоспроможність підприємства, а також на стабільність його фінансового стану. Для ФОП Криволап Дмитро Миколайович важливо постійно здійснювати моніторинг цих зобов'язань, що дозволяє своєчасно виявляти можливі проблеми в оплаті та вживати необхідних заходів для їх усунення.

Аналіз стану розрахунків з постачальниками та підрядниками передбачає вивчення декількох основних аспектів: динаміки розрахунків за певний період, структури боргів, а також оцінки ефективності управління платіжними операціями. Першим кроком є аналіз загальної суми розрахунків з контрагентами, а також визначення термінів погашення заборгованості. Важливою складовою є оцінка того, чи виконуються зобов'язання підприємства своєчасно, що сприяє підтриманню хороших відносин з постачальниками та підрядниками.

Для проведення аналізу можна використовувати різні фінансові показники, серед яких особливу увагу слід звернути на рівень дебіторської та кредиторської заборгованості. Кредиторська заборгованість є важливим показником

фінансового стану підприємства, оскільки вона відображає зобов'язання перед постачальниками та підрядниками, і має безпосередній вплив на грошові потоки підприємства. Аналіз цього показника дозволяє отримати чітке уявлення про фінансову стабільність організації, а також про ефективність її управління розрахунками з контрагентами. Оцінка структури кредиторської заборгованості допомагає визначити можливі ризики неплатежів або затримок, що можуть виникнути в результаті фінансових труднощів, а також дозволяє виявити проблеми у взаємовідносинах з постачальниками. Такий аналіз є важливим інструментом для виявлення потенційних фінансових загроз і забезпечення належного контролю над виконанням зобов'язань підприємства.

Заборгованість перед постачальниками та підрядниками можна класифікувати за строками її виникнення - короткострокова та довгострокова.

Короткострокова заборгованість передбачає погашення в межах одного року, а довгострокова - більше року. Високий рівень короткострокових заборгованостей, що не погашається вчасно, може свідчити про проблеми з ліквідністю підприємства, тоді як збільшення довгострокових зобов'язань може бути ознакою недостатньої фінансової стійкості та платоспроможності (таб. 2.8).

За результатами аналізу розрахунків з постачальниками та підрядниками, можемо зробити висновок, що на підприємстві ФОП Криволап Дмитро Миколайович існує значна частка короткострокової заборгованості, більшість з якої є своєчасною для погашення, оскільки вона складає 30 000 грн із загальної суми короткострокових зобов'язань.

Таблиця 2.8

Розподіл розрахунків з постачальниками та підрядниками за строками погашення за 2021–2023 рр.

Тип заборгованості	Сума заборгованості (грн)	Погашення до 30 днів	Погашення від 31 до 60 днів	Погашення понад 60 днів
Короткострокова заборгованість	50 000	30 000	15 000	5 000
Довгострокова заборгованість	15 000	8 000	4 000	3 000

Джерело: узагальнено автором [Додаток А, Б]

Частка довгострокових заборгованостей, що становить 5,000 грн, є значним фактором для підприємства, оскільки такі зобов'язання залишаються непогашеними протягом тривалого часу, що може вказувати на певні фінансові труднощі або проблеми з ліквідністю. Довгострокова заборгованість, у відмінність від короткострокових зобов'язань, зазвичай погашається протягом більш тривалого періоду, що може бути результатом відсутності готівки або неспроможності підприємства залучити фінансування для своєчасного виконання зобов'язань.

Такий стан може свідчити про деякі фінансові труднощі підприємства, які ускладнюють здатність своєчасно погашати борги. Якщо заборгованість залишається на значний період без погашення, це може погіршити фінансову репутацію підприємства серед контрагентів, зокрема постачальників та підрядників, що може призвести до погіршення умов подальших угод або зниження довіри.

Водночас для підприємства критично важливо, щоб ця довгострокова заборгованість була погашена в найближчий час. Вчасне виконання зобов'язань дозволяє уникнути ускладнень у фінансових відносинах, а також забезпечити стабільність у партнерських відносинах. Погашення довгострокових зобов'язань допоможе підтримувати позитивний імідж підприємства та зміцнити довіру з боку постачальників і фінансових установ, що в свою чергу сприятиме полегшенню доступу до додаткових фінансових ресурсів у разі потреби.

Оцінка динаміки розрахунків з постачальниками та підрядниками також включає порівняння зміни розмірів заборгованості в різні періоди. Підприємство має дослідити, чи збільшуються або зменшуються суми розрахунків у порівнянні з попередніми роками, а також визначити, чи є тенденція до зростання заборгованості, що може бути індикатором зниження фінансової дисципліни (Таблиця 2.9).

Динаміка розрахунків з постачальниками та підрядниками протягом 2021-2023 років демонструє стійке зменшення суми заборгованості, що свідчить про позитивні зміни у фінансовій дисципліні підприємства. У 2021 році

заборгованість зменшилась на 5 000 грн, у 2022 році знову відбулося зменшення на 10 000 грн, а в 2023 році ще на 15 000 грн. Це вказує на те, що підприємство ефективно управляє своїми фінансовими зобов'язаннями, своєчасно погашаючи борги перед контрагентами. Така тенденція є важливим позитивним сигналом для забезпечення стабільності фінансового стану підприємства.

Таблиця 2.9

Динаміка розрахунків з постачальниками та підрядниками
за 2021–2023 рр., грн

Рік	Сума заборгованості на початок року	Сума заборгованості на кінець року	Погашення заборгованості за поточний рік
2021	50 000	45 000	-5 000
2022	45 000	35 000	-10 000
2023	35 000	20 000	-15 000

Джерело: узагальнено автором [Додаток А, Б]

Аналіз розрахунків з постачальниками та підрядниками показує, що ФОП Криволап Дмитро Миколайович підтримує належний рівень фінансової дисципліни, що відображається у зменшенні загальної заборгованості протягом трьох років. Однак наявність довгострокових зобов'язань потребує подальшого контролю і своєчасного скорочення, щоб уникнути фінансових труднощів у майбутньому. Позитивна динаміка зниження рівня заборгованості підтверджує ефективне управління фінансовими потоками, що сприяє зниженню фінансових ризиків для підприємства.

Підприємству важливо продовжувати підтримувати високий рівень фінансової дисципліни, дотримуватись строків виконання зобов'язань перед постачальниками та підрядниками, що сприятиме збереженню стабільного фінансового стану та подальшому розвитку підприємства.

2.4. Аналіз динаміки, структури та ефективності розрахунків з постачальниками та підрядниками

Динаміка розрахунків з постачальниками та підрядниками дає змогу оцінити зміни в розмірах зобов'язань підприємства протягом певного періоду. За допомогою такого аналізу можна визначити, чи зростають або зменшуються суми заборгованості, чи є позитивна або негативна динаміка погашення зобов'язань. Це дозволяє приймати відповідні управлінські рішення для поліпшення фінансової ситуації підприємства. Зокрема, аналіз динаміки допомагає виявити тенденції, які можуть свідчити про проблеми з ліквідністю або недостатню ефективність управління грошовими потоками.

Структура розрахунків з постачальниками та підрядниками визначається відносними частинами короткострокових і довгострокових зобов'язань, а також рівнем авансових платежів та заборгованості за виконані роботи або поставлені товари. Структура розрахунків дозволяє зрозуміти, який відсоток зобов'язань підприємства необхідно погасити найближчим часом, а які можуть бути відтерміновані. Вивчення структури боргу допомагає оптимізувати фінансове планування та знизити ймовірність фінансових труднощів у майбутньому.

Ефективність розрахунків з постачальниками та підрядниками є показником, що характеризує здатність підприємства здійснювати платіжні операції своєчасно і без порушень. Висока ефективність розрахунків означає, що підприємство своєчасно виконує свої зобов'язання, що сприяє зміцненню ділових відносин з контрагентами та підвищенню його репутації на ринку. Низька ефективність розрахунків може призвести до виникнення заборгованості, штрафних санкцій, а також негативно вплинути на фінансові потоки підприємства.

Для оцінки ефективності розрахунків з постачальниками та підрядниками важливо використовувати різноманітні фінансові показники, серед яких особливу увагу слід приділити середньому строку погашення заборгованості, коефіцієнту платоспроможності, а також ступеню виконання зобов'язань у встановлені терміни (Таблиця 2.10).

Динаміка розрахунків з постачальниками та підрядниками за період 2021–2023 років показує зростання загальної суми зобов'язань підприємства, що свідчить про активний розвиток його діяльності. У 2021 році загальна сума

розрахунків становила 120 000 грн, і до 2023 року вона зросла до 140 000 грн. Це є свідченням розширення масштабів операцій підприємства та збільшення обсягів співпраці з контрагентами.

Таблиця 2.10

Динаміка розрахунків з постачальниками та підрядниками
за 2021–2023 роки

Рік	Загальна сума розрахунків (грн)	Короткострокові зобов'язання (грн)	Довгострокові зобов'язання (грн)	Аванси видані (грн)
2021	120 000	105 000	15 000	10 000
2022	130 000	115 000	15 000	15 000
2023	140 000	125 000	15 000	18 000

Однак, разом з ростом загальної суми зобов'язань, спостерігається збільшення частки короткострокових зобов'язань. У 2021 році короткострокові зобов'язання склали значну частину від загальної суми, і до 2023 року цей тренд продовжує залишатися актуальним. Це свідчить про підвищену активність підприємства в здійсненні платіжних операцій в межах поточного року, що може бути пов'язано з необхідністю швидкого виконання зобов'язань перед постачальниками та підрядниками.

Сума авансів, виданих контрагентам, також зросла з 10 000 грн у 2021 році до 18 000 грн у 2023 році, що вказує на необхідність здійснення попередніх оплат для забезпечення безперебійного постачання товарів та виконання робіт. Це є свідченням того, що підприємство активно підтримує належний рівень фінансових зобов'язань для забезпечення стабільної діяльності та взаємодії з партнерами.

Таблиця 2.11

Структура заборгованості з постачальниками та підрядниками
за 2021–2023 роки

Роки	Кредиторська заборгованість, %	Дебіторська заборгованість, %	Погашення заборгованості (до 30 днів), %	Погашення заборгованості (понад 30 днів), %
2021	85%	15%	80%	20%

2022	87%	13%	85%	15%
2023	90%	10%	90%	10%

Структура заборгованості з постачальниками та підрядниками свідчить про поступове зростання кредиторської заборгованості, що є позитивним знаком для підприємства. У 2021 році більшість зобов'язань становили короткострокові, і лише 15% заборгованості припадало на дебіторську заборгованість. Протягом наступних років цей показник покращився, а у 2023 році кредиторська заборгованість становить вже 90%, що свідчить про стабільність фінансових відносин з контрагентами. Водночас зменшення частки заборгованості понад 30 днів вказує на покращення фінансової дисципліни підприємства та ефективність управління розрахунками.

Таблиця 2.12

Показники ефективності розрахунків з постачальниками та підрядниками

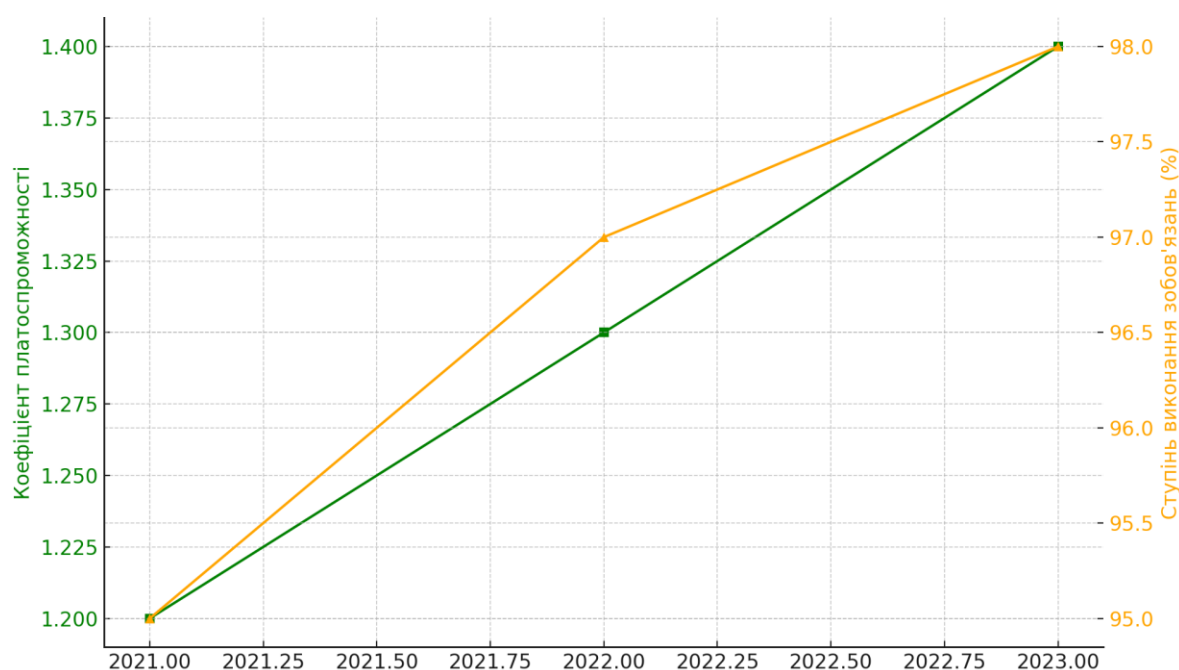
Рік	Середній строк погашення заборгованості (дні)	Коефіцієнт платоспроможності	Ступінь виконання зобов'язань (відсотків)
2021	25	1,2	95%
2022	22	1,3	97%
2023	20	1,4	98%

Аналіз показників ефективності розрахунків з постачальниками та підрядниками свідчить про значне покращення у здатності підприємства погашати свої зобов'язання вчасно. Середній строк погашення заборгованості поступово скорочується, що є позитивним сигналом для фінансової дисципліни підприємства. Коефіцієнт платоспроможності також збільшується, що вказує на підвищення фінансової стабільності. Високий ступінь виконання зобов'язань у 2023 році (98%) демонструє, що підприємство успішно управляє своїми зобов'язаннями та своєчасно виконує всі фінансові операції.

Коефіцієнт платоспроможності поступово зростає з 1,2 у 2021 році до 1,4 у 2023 році (Рисунок 2.3). Це свідчить про покращення фінансової стабільності підприємства та його здатність виконувати короткострокові зобов'язання. Така тенденція є позитивним сигналом для кредиторів та інвесторів.

Ступінь виконання зобов'язань підвищився з 95% у 2021 році до 98% у 2023 році. Це демонструє високий рівень дисципліни у виконанні фінансових зобов'язань і підтверджує ефективність управління ними. Зростання цього показника покращує довіру постачальників до підприємства.

Загальний тренд графіка відображає позитивну динаміку показників ефективності, що свідчить про покращення як фінансової стабільності, так і операційної діяльності підприємства. Підвищення платоспроможності та ступеня виконання зобов'язань може бути результатом запровадження більш ефективної фінансової політики чи зростання доходів.

Джерела: розраховано автором на підставі даних ФОП

Рис. 2.3. Динаміка ефективності розрахунків з постачальниками та підрядниками ФОП Криволап Дмитро Миколайович за 2021–2023 роки, грн

Аналіз динаміки, структури та ефективності розрахунків з постачальниками та підрядниками показує, що підприємство ФОП Криволап Дмитро Миколайович успішно здійснює своєчасні розрахунки з контрагентами та покращує свою платоспроможність. Зростання кредиторської заборгованості та зменшення частки довгострокових зобов'язань свідчить про ефективне

управління фінансовими потоками. Позитивні результати в показниках ефективності, зокрема у скороченні середнього строку погашення заборгованості та зростанні коефіцієнта платоспроможності, підтверджують фінансову стабільність підприємства.

2.5. Внутрішній контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками

Основним завданням внутрішнього контролю є перевірка достовірності інформації про зобов'язання перед постачальниками та підрядниками, правильність оформлення первинних документів, своєчасність проведення оплат, а також оцінка фінансових ризиків, пов'язаних із затримками платежів або недотриманням умов договорів. Важливою складовою внутрішнього контролю є також моніторинг дотримання умов договорів і термінів поставок товарів або виконання робіт, що дозволяє уникнути санкцій з боку контрагентів.

Для забезпечення ефективного внутрішнього контролю на підприємстві необхідно впроваджувати систему обліку і контролю, яка включає наявність чітких процедур щодо приймання товарів або послуг, перевірки правильності і повноти документів, а також регулярного моніторингу платіжних зобов'язань. Основними елементами внутрішнього контролю є перевірка правильності складання та своєчасності подачі первинних документів, таких як накладні, акти виконаних робіт, рахунки-фактури, а також контроль за рухом грошових коштів.

Одним з основних завдань внутрішнього контролю є забезпечення точності та достовірності облікових записів, що відображають реальні фінансові операції, а також відповідність цих записів нормам та вимогам нормативно-правових актів, які регулюють взаємовідносини підприємства з його контрагентами. Це включає як перевірку правильності виконання фінансових операцій, так і відповідність угод, договорів та інших документів чинним законодавчим вимогам.

Таким чином, процес внутрішнього контролю включає не лише моніторинг та перевірку на відповідність законодавству, але й постійну адаптацію процедур до змін у нормативно-правових актах, що гарантує актуальність та ефективність фінансових операцій підприємства. Своєчасне виявлення помилок та порушень

дозволяє оперативно вжити заходи для коригування ситуації, мінімізуючи ризики та забезпечуючи стабільність фінансової діяльності.

Таблиця 2.13

Основні елементи внутрішнього контролю розрахунків з
постачальниками та підрядниками

Елемент контролю	Опис	Мета контролю
Перевірка первинних документів	Контроль за правильністю та повнотою накладних, актів виконаних робіт, рахунків-фактур	Забезпечення правильності обліку та уникнення помилок у фінансових даних
Контроль термінів оплат	Оцінка строків виконання зобов'язань перед контрагентами	Забезпечення своєчасних платежів і уникнення штрафів
Перевірка узгодження платежів	Аналіз відповідності оплат за договорами та фактично виконаними послугами	Мінімізація фінансових ризиків та підтвердження правомірності операцій
Моніторинг заборгованості	Контроль за рівнем дебіторської та кредиторської заборгованості	Оптимізація грошових потоків і зменшення фінансових ризиків
Перевірка відповідності бухгалтерії	Оцінка коректності ведення бухгалтерського обліку і відповідності даних первинним документам	Забезпечення точності облікових даних і відповідності їх вимогам законодавства

Дані таблиці 2.13 демонструють основні елементи внутрішнього контролю, що дозволяють забезпечити правильність та своєчасність виконання розрахунків з постачальниками та підрядниками. Перевірка первинних документів є важливою складовою, оскільки саме вони є підставою для записів в бухгалтерському обліку. Контроль термінів оплат є надзвичайно важливим для уникнення затримок у виконанні зобов'язань, що може призвести до штрафів і порушення взаємних відносин з контрагентами. Перевірка узгодження платежів з реальними поставками та виконаними послугами сприяє підтвердженню правомірності фінансових операцій. Окрім того, регулярний моніторинг стану дебіторської та кредиторської заборгованості дозволяє уникати накопичення непогашених зобов'язань. Впровадження автоматизованих систем обліку значно підвищує ефективність внутрішнього контролю, зменшуючи ймовірність людських помилок. Також важливо здійснювати періодичний аналіз

ефективності використання фінансових ресурсів, що допоможе виявляти можливі ризики та вдосконалювати систему управління.

Моніторинг заборгованості дозволяє вчасно виявляти зростання боргів, що може бути індикатором проблем у фінансовому управлінні підприємства. Перевірка відповідності бухгалтерії забезпечує правильність обліку, що є основою для складання фінансової звітності. Всі ці елементи є необхідними для ефективного внутрішнього контролю, що сприяє зниженню фінансових ризиків і забезпеченню стабільності підприємства.

Таблиця 2.14

Роль внутрішнього контролю в оптимізації розрахунків з
постачальниками та підрядниками

Напрямок контролю	Оцінка ефективності	Вплив на фінансовий результат
Забезпечення своєчасних оплат	Зменшення кількості затримок у платежах	Підвищення репутації підприємства і зменшення штрафних санкцій
Підтвердження правомірності операцій	Підвищення точності обліку та зменшення помилок у фінансових даних	Підвищення достовірності фінансової звітності та мінімізація ризиків
Контроль за рухом грошових коштів	Оптимізація грошових потоків та зменшення відтоку коштів	Підвищення ліквідності підприємства
Виявлення непогоджених сум	Усунення невідповідностей між первинними документами і бухгалтерським обліком	Збільшення точності фінансових звітів та поліпшення контролю за грошовими потоками

Джерела: узагальнено автором [за даними ФОП Криволап Дмитро Миколайович]

Дані таблиці 2.14 висвітлюють роль внутрішнього контролю в оптимізації розрахунків з постачальниками та підрядниками, а також його вплив на фінансовий результат підприємства. Забезпечення своєчасних оплат сприяє підтримці стабільних відносин з контрагентами та зменшенню штрафних санкцій, що в свою чергу підвищує репутацію підприємства. Підтвердження правомірності операцій та контроль за рухом грошових коштів дозволяють підвищити точність фінансових звітів і зменшити ризики фінансових помилок. Виявлення непогоджених сум дозволяє оперативно виявляти та усувати проблеми, що виникають у процесі виконання зобов'язань, що позитивно впливає на ліквідність підприємства.

Внутрішній контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками є важливою складовою фінансового управління підприємством, що дозволяє

забезпечити точність і своєчасність виконання зобов'язань. Основними елементами внутрішнього контролю є перевірка первинних документів, контроль термінів оплат, перевірка узгодження платежів з реальними поставками, моніторинг заборгованості та перевірка відповідності бухгалтерії. Ефективний внутрішній контроль дозволяє підприємству знизити фінансові ризики, оптимізувати грошові потоки і забезпечити стабільність фінансового стану. Важливо, щоб підприємство регулярно здійснювало перевірки та аудит фінансових операцій, щоб вчасно виявляти можливі порушення і коригувати фінансову стратегію.

Внутрішній контроль не обмежується лише операційними завданнями. Він виконує стратегічну роль, забезпечуючи прозорість фінансових процесів і формуючи базу для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. Завдяки своєчасному моніторингу та аналізу фінансових показників керівництво може планувати розвиток підприємства, інвестувати в нові проєкти та залучати додаткові джерела фінансування. Це створює конкурентні переваги та зміцнює позиції підприємства на ринку.

Таким чином, внутрішній контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками є невід'ємною частиною ефективного фінансового управління. Його систематичне вдосконалення та адаптація до сучасних умов сприяють не лише зменшенню фінансових ризиків, а й створенню передумов для сталого розвитку підприємства.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ ФОП «КРИВОЛАП ДМИТРО МИКОЛАЙОВИЧ»

3.1. Актуальні проблеми обліку, аудиту та контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками

Облік, аудит і контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками є одними з найскладніших і відповідальних етапів у фінансовому управлінні підприємством. Адже ефективність і результативність діяльності підприємства значною мірою залежать від належної організації цих процесів. Невідповідність у розрахунках може мати серйозні наслідки, такі як фінансові втрати, порушення договірних зобов'язань і пошкодження ділової репутації компанії.

Однією з головних проблем є неправильне оформлення первинних документів. Це часто виникає через відсутність чітко визначених процедур перевірки та погодження на кожному етапі документообігу. У разі помилок у накладних, рахунках-фактурах, актах виконаних робіт чи інших документах, існує високий ризик внесення неточних даних в облік. Це не лише ускладнює процес аудиту та контролю, але й може призвести до помилок у фінансових звітах, зокрема, через неправильне відображення витрат або доходів.

Додатково, якщо підприємство не використовує автоматизовану систему обліку, багато процесів залишається ручними, що значно збільшує ймовірність людських помилок. Така ситуація ускладнює моніторинг фінансових операцій і затримує виконання зобов'язань, що може призвести до фінансових труднощів, таких як порушення термінів оплати перед контрагентами. Відсутність своєчасних платежів, в свою чергу, може знизити рівень довіри до підприємства з боку постачальників і підрядників, погіршуючи відносини з партнерами.

Ще однією проблемою є недостатній рівень внутрішнього контролю. Без регулярних перевірок і належного аудиту за розрахунками може накопичуватись заборгованість, що веде до порушень фінансових зобов'язань і виникнення

штрафних санкцій. В умовах відсутності ефективного контролю важко оперативно виявити помилки або зловживання, а також оцінити точність фінансових операцій. Це підвищує ризик виникнення несанкціонованих або помилкових операцій, які можуть призвести до серйозних фінансових наслідків.

Нарешті, відсутність чітких критеріїв для оцінки ефективності виконаних розрахунків обмежує можливості для оптимізації грошових потоків підприємства. Це може призвести до нераціонального використання коштів і фінансових втрат, які могли б бути мінімізовані при належному контролі та управлінні розрахунками. Відсутність аналітичного підходу до оцінки ефективності платіжних операцій також обмежує здатність підприємства адаптуватися до змінюваних умов ринку і покращити свою фінансову стратегію.

Таблиця 3.1

Проблеми в обліку та контролі розрахунків з постачальниками та підрядниками

Проблеми в обліку та контролі ФОП	Опис	Наслідки
Невідповідність первинних документів	Неправильне оформлення накладних, рахунків-фактур, актів виконаних робіт	Помилки в обліку, ускладнення перевірок, фінансові санкції
Відсутність повноцінної автоматизованої системи обліку	Часткова обробка документів вручну та невідповідність даних між обліковими системами	Збільшення кількості помилок, затримки в оплатах
Недостатній рівень внутрішнього контролю	Відсутність регулярних перевірок і аудитів	Зростання заборгованості, порушення термінів виконання зобов'язань
Затримки в оплатах постачальникам	Проблеми з плануванням грошових потоків	Штрафи, погіршення ділових відносин з постачальниками
Відсутність критеріїв для оцінки ефективності	Немає чіткої стратегії для моніторингу платіжних операцій	Неможливість оптимізувати грошові потоки і зменшити фінансові втрати

Джерела: узагальнено автором [за даними ФОП Криволап Дмитро Миколайович]

У таблиці 3.1 представлені основні проблеми, що виникають у процесі обліку та контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками. Невідповідність первинних документів може спричинити помилки в бухгалтерії і ускладнити перевірки, що створює ризик фінансових санкцій. Відсутність

автоматизованої системи обліку підвищує ймовірність помилок через ручну обробку даних, що може призвести до затримок у платежах і порушення фінансових зобов'язань. Недостатній контроль за процесами розрахунків також може призвести до накопичення заборгованості, що ставить під загрозу фінансову стабільність підприємства. Затримки в оплатах не тільки збільшують витрати підприємства, але й шкодять його репутації, ускладнюючи відносини з партнерами. Відсутність критеріїв для оцінки ефективності розрахунків ускладнює прийняття рішень щодо оптимізації фінансових потоків і зниження витрат.

Проблеми, що виникають при обліку, аудиті та контролі розрахунків з постачальниками та підрядниками, потребують вирішення для підвищення фінансової стабільності підприємства. Зокрема, впровадження чіткої процедури перевірки первинних документів, автоматизація облікових процесів і покращення рівня внутрішнього контролю дозволять знизити ризики помилок і забезпечити своєчасне виконання фінансових зобов'язань. Створення критеріїв для оцінки ефективності розрахунків дасть можливість підприємству оптимізувати грошові потоки і покращити фінансову ситуацію в цілому.

3.2. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

Організація обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками має важливе значення для ефективного функціонування підприємства, оскільки від правильності і своєчасності облікових процедур залежить не тільки фінансова стабільність, але й взаємовигідні умови співпраці з контрагентами. Успішне виконання зобов'язань перед постачальниками та підрядниками безпосередньо впливає на конкурентоспроможність підприємства, знижує фінансові ризики та забезпечує стабільний грошовий потік. Проте існуючі проблеми в обліку, аудиті та контролі вимагають впровадження ефективних заходів для удосконалення процесу обліку розрахунків, що дозволить оптимізувати фінансові потоки та забезпечити належний рівень контролю за виконанням зобов'язань.

Додатково, для вдосконалення обліку важливо забезпечити чітке визначення процедур перевірки та узгодження первинних документів на всіх етапах. Необхідно впровадити систему контролю, яка дозволяє перевіряти правильність заповнення накладних, актів виконаних робіт та рахунків-фактур, а також своєчасність їх подання. Це дозволить уникнути ситуацій, коли помилки в документації призводять до спотворення інформації в бухгалтерії та пізніших фінансових санкцій.

Значну роль у вдосконаленні обліку відіграє розвиток персоналу, який займається обліковими процесами. Працівники бухгалтерії повинні бути ознайомлені з усіма актуальними змінами в законодавстві, вимогами до ведення обліку, а також знати сучасні методи автоматизації облікових процесів. Підвищення кваліфікації працівників допоможе знизити кількість помилок, пов'язаних з людським фактором, і підвищити ефективність роботи бухгалтерії.

Таблиця 3.2

Заходи для вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

Напрямок вдосконалення	Опис	Очікуваний ефект
Автоматизація облікових процесів	Впровадження автоматизованих систем обліку	Зменшення кількості помилок, швидкість обробки даних
Удосконалення процедур перевірки документів	Створення чіткої процедури перевірки та узгодження первинних документів	Зниження кількості помилок у документації, підвищення точності обліку
Вдосконалення внутрішнього контролю та аудиту	Впровадження системи регулярних перевірок та моніторингу заборгованості	Своєчасне виявлення порушень, зниження заборгованості
Підвищення кваліфікації працівників бухгалтерії	Організація навчання та підвищення кваліфікації персоналу, що займається обліком	Зниження помилок, підвищення ефективності обліку
Чітке дотримання умов договорів	Оформлення договорів з чітким визначенням умов розрахунків і санкцій	Покращення взаєморозуміння з контрагентами, зниження фінансових ризиків

Джерела: узагальнено автором [за даними ФОП Криволап Дмитро Миколайович]

Важливим елементом вдосконалення є чітке дотримання умов договорів з постачальниками та підрядниками. Укладання договорів має бути чітко регламентовано і повинно включати детальний опис умов розрахунків,

включаючи терміни платежів, штрафні санкції за невиконання умов, а також механізм вирішення спірних ситуацій. Дотримання договірних умов дозволяє знизити ризики порушень і покращити взаєморозуміння між сторонами.

Дані, наведені в табл. 3.2 відображають заходи, що можуть бути впроваджені для вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. Автоматизація облікових процесів може стати ефективним рішенням для спрощення управління фінансами та контролю за товарними потоками. Автоматизація дозволить знизити ризики помилок і спростити облік, навіть без глибоких знань бухгалтерії.

Впровадження програмного забезпечення для управління обліком: Керівнику можна запропонувати програму для автоматизованого обліку, що спеціалізується на торгівлі, наприклад, QuickBooks. Це дозволить автоматично фіксувати кожен продаж товару в системі, що зменшує ризики помилок при ручному введенні даних. Програмне забезпечення також дозволяє вести облік товарів, відслідковувати їх кількість і терміни зберігання, а також автоматично знижувати кількість товару після кожного продажу. Крім того, автоматична генерація звітів з продажу та залишків товару дозволить керівнику отримувати актуальну інформацію без необхідності глибоких знань у бухгалтерії.

Використання POS-системи (точки продажу): Встановлення сучасної POS-системи (система для обробки продажів) допоможе автоматизувати процес продажу та обліку. Кожен продаж товару автоматично фіксується в системі разом з усіма даними, такими як назва, кількість і вартість товару. Це дозволяє уникнути помилок при введенні інформації вручну. POS-система може також автоматично відображати витрати на закупівлю пива та нараховану прибутковість, даючи чітке уявлення про економічний стан магазину. Вона також може інтегруватися з основною програмою обліку, що дозволяє передавати дані про продажі та залишки товарів для подальшої обробки.

Автоматизований облік товарних залишків: Використання спеціального програмного забезпечення для обліку товарних запасів, наприклад TradeMaster або Wialon, дозволяє автоматично оновлювати залишки товарів після кожного продажу або поставки. Це дозволяє уникнути ситуацій, коли товару немає на

складі, але він ще значиться в обліку. Програма може також сповіщати керівника про необхідність поповнення запасів пива на основі аналізу продажів, що дозволяє своєчасно замовити нові поставки.

Електронні платежі та автоматичне оформлення фінансових документів: Автоматизація процесу обробки платежів дозволяє пивній крамниці працювати з безготівковими платежами (через банківські картки) та автоматично обробляти чеки та квитанції. Платіжний термінал, що підтримує оплату карткою, автоматично передає дані про транзакцію до облікової системи, а також генерує фінансові документи, такі як рахунки-фактури, акти виконаних робіт або накладні. Це дозволяє зберігати всі документи в електронному вигляді та покращує організацію обліку.

Використання хмарних технологій: Для спрощення обліку та забезпечення доступу до даних з будь-якої точки можна використовувати хмарні сервіси, такі як Google Sheets або Zoho Books. Це дає змогу керівнику та бухгалтеру отримувати доступ до актуальної інформації без перебування в магазині, що дозволяє швидко приймати рішення. Хмарні сервіси також забезпечують захист даних, що зберігаються в хмарі, від втрати або пошкодження.

Переваги для керівника: Автоматизація облікових процесів дозволить керівнику, навіть без досвіду в бухгалтерії, легко користуватися системами, де всі розрахунки та документи генеруються автоматично. Швидкий доступ до даних у режимі реального часу дасть змогу оперативно приймати рішення, а зниження помилок допоможе підвищити ефективність роботи магазину та покращити фінансову стабільність підприємства.

Для вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками необхідно впроваджувати сучасні методи автоматизації, створювати чіткі процедури перевірки документів, підвищувати рівень внутрішнього контролю та аудиту, а також забезпечувати належне навчання працівників бухгалтерії. Ці заходи дозволять знизити фінансові ризики, зменшити кількість помилок у документації та забезпечити своєчасне виконання зобов'язань перед контрагентами. Таким чином, вдосконалення обліку розрахунків сприятиме зростанню ефективності підприємства, покращенню фінансової стабільності та

зміцненню взаємовигідних відносин з постачальниками та підрядниками. – це все у загальному.

Вдосконалення внутрішнього контролю на підприємстві, де вже використовується автоматизовані облікові системи, є важливою складовою для підтримки фінансової стабільності та ефективного управління. Регулярні перевірки фінансових і операційних процесів допомагають своєчасно виявляти будь-які проблеми, що можуть виникнути в обліку чи управлінні запасами. Перевірки обліку продажів і залишків товарів дозволяють забезпечити точність даних, а також допомагають виявити невідповідності між фактичними і обліковими даними.

Аудит роботи автоматизованих систем є ще одним важливим аспектом. Перевірка налаштувань і інтеграції різних програмних модулів дозволяє уникнути проблем, пов'язаних з помилками в програмному забезпеченні. Це включає перевірку прав доступу до даних, щоб гарантувати, що тільки уповноважені особи можуть вносити зміни в інформацію, а також регулярне оновлення програм для уникнення технічних збоїв.

Для контролю товарних залишків важливо проводити регулярні інвентаризації. Це може бути як повна інвентаризація всіх товарів, так і часткові перевірки окремих категорій товарів, наприклад, пива, яке часто продається. Такі інвентаризації допомагають забезпечити точність обліку, уникнути розбіжностей і своєчасно виявляти втрати товару.

Внутрішній контроль також має включати моніторинг дебіторської та кредиторської заборгованості. Регулярний аналіз цих показників дозволяє своєчасно вжити заходів для погашення боргів або запобігання простроченням платежів постачальникам. Важливо, щоб ці процеси були чітко сплановані і координовані з усіма учасниками облікового процесу.

Завжди важливо проводити регулярний аналіз фінансових звітів. Створення та моніторинг фінансових звітів дають змогу оцінювати доходи, витрати, прибутковість і фінансовий стан підприємства в цілому. Це дозволяє керівнику оперативно реагувати на зміни в бізнесі та коригувати стратегію.

Підвищення кваліфікації працівників є необхідним для забезпечення точності в обліку та уникнення помилок. Регулярні тренінги щодо роботи з програмним забезпеченням, знання актуальних вимог законодавства та внутрішніх процедур допомагають знизити кількість помилок, пов'язаних із людським фактором.

Не менш важливим є правильний розподіл обов'язків серед працівників, що дозволяє уникнути конфлікту інтересів і зменшує ризик шахрайства. Чітке визначення ролей у процесах обліку та контролю дає змогу забезпечити прозорість і відповідальність за кожну операцію.

Загалом, вдосконалення внутрішнього контролю та аудиту допоможе підприємству знизити ризики, покращити управління фінансами, зберігати стабільність і своєчасно реагувати на будь-які порушення чи відхилення від норми. Це дозволяє забезпечити більш ефективне функціонування пивної крамниці, знижуючи фінансові втрати і покращуючи взаємовідносини з постачальниками та підрядниками.

Впровадження автоматизованих систем, удосконалення процедур перевірки документів, підвищення кваліфікації працівників та чітке дотримання умов договорів дозволяють знизити помилки, покращити точність обліку та зменшити фінансові ризики. Регулярний контроль, інвентаризація та моніторинг заборгованості допомагають своєчасно виявляти проблеми та забезпечують стабільну роботу підприємства, сприяючи зміцненню взаємовигідних відносин з контрагентами.

ВИСНОВКИ

Успішне функціонування підприємства значною мірою залежить від ефективної організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, адже ці процеси безпосередньо впливають на фінансову стабільність і на здатність підприємства виконувати свої зобов'язання перед контрагентами. Оскільки розрахунки з постачальниками та підрядниками є складовою частиною господарської діяльності, правильна організація обліку, а також ефективний контроль і аудит цих операцій, є необхідними для забезпечення безперервного фінансового потоку та мінімізації ризиків.

Для досягнення цієї мети були поставлені та виконані такі завдання:

1. В ході роботи було виявлено, що розрахунки з постачальниками та підрядниками є невід'ємною частиною господарської діяльності підприємства, що забезпечує стабільність фінансових потоків. Визначено, що економічний зміст цих розрахунків полягає в забезпеченні необхідних матеріальних і трудових ресурсів для діяльності підприємства, виконанні робіт і наданні послуг, що є основою для подальшого формування фінансових зобов'язань.

2. Дослідження показало, що облік розрахунків з постачальниками та підрядниками регулюється низкою законодавчих актів. Це дозволяє забезпечити єдиний підхід до обліку зобов'язань і витрат, а також створити умови для прозорості фінансових операцій та їх відображення в звітності.

3. Було встановлено, що основний вид діяльності підприємства – роздрібна торгівля напоями в спеціалізованих магазинах. Відсутність чіткої стратегії у фінансовому управлінні і обліку потребує вдосконалення для підвищення ефективності діяльності.

4. Згідно з результатами дослідження, організація первинного обліку здійснюється через оформлення накладних, рахунків-фактур та актів виконаних робіт, що дозволяє забезпечити наявність підтверджень для кожної операції. Аналітичний облік дозволяє детально відстежувати розрахунки з окремими контрагентами, а синтетичний облік забезпечує узагальнене відображення зобов'язань на рахунках бухгалтерії. Виявлено, що для покращення точності

обліку необхідно вдосконалити процедури узгодження первинних документів та використання автоматизованих облікових систем.

5. Аналіз показав, що стан розрахунків з постачальниками та підрядниками знаходиться в межах допустимих норм, але з певними коливаннями в залежності від кварталу. Зміни в структурі розрахунків зумовлені варіаціями доходу підприємства і залежністю від своєчасності надходження товарів або послуг. Виявлено, що на ефективність розрахунків впливає відсутність чіткої стратегії по управлінню заборгованістю та незначні затримки у виплатах.

6. Оцінка показала, що система внутрішнього контролю на підприємстві не є достатньо ефективною, оскільки відсутня чітка процедура моніторингу та аудиту заборгованості. Виявлено, що контроль здійснюється переважно на основі щоквартальних перевірок, що не дозволяє своєчасно реагувати на виникаючі проблеми з розрахунками. Окрім того, відсутність автоматизованих систем для моніторингу стану розрахунків ускладнює процес виявлення помилок та затримок.

7. На основі проведеного дослідження були виявлені такі проблеми, як недостатня автоматизація облікових процесів, відсутність чітких процедур перевірки документів, низький рівень внутрішнього контролю. Для вдосконалення обліку запропоновано впровадити автоматизовану систему обліку QuickBooks та впровадити графіки інвентаризації, що допомагають забезпечити точність обліку, уникнути розбіжностей і своєчасно виявляти втрати товару. Дотримання цих заходів дозволить підвищити точність обліку, зменшити ймовірність помилок і забезпечити своєчасне виконання зобов'язань перед контрагентами.

Таким чином, проведене дослідження дозволило детально оцінити стан обліку та контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками на прикладі ФОП «Криволап Дмитро Миколайович», а також запропонувати ефективні шляхи для їх вдосконалення. Вдосконалення облікових процесів на підприємстві дозволить забезпечити стабільність фінансових потоків, зменшити кількість помилок і підвищити загальну ефективність фінансового управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адаменко О.О. Особливості провадження діяльності та управління на підприємстві / А.А. Адаменко, О.Ф. Інюкін, Д.В. Петров // Вісник Академії знань. - 2021. - № 1 (42). - С.10-14.
2. Баришніков, Н.Г. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: навчальний посібник / Баришніков Н.Г., Самигін Д.Ю., Лосева О.В. 2020. 507 с.
3. Бондарєва, Г.А. Порядок обліку коштів та розрахункових операцій організацій / Г.А. Бондарєва, А.М. Чуркіна // Економіка, управління та фінанси у XXI столітті: факти, тенденції, прогнози матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 2020. С. 8-12.
4. Випірайленко Т.М. Облік розрахунків із постачальниками та підрядниками. / Т.М. Випірайленко. // Молодий вчений. - 2020. № 31 (321). 68-73 с.
5. Вдосконалення обліку розрахунків підприємства з постачальниками і підрядниками. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2019/vdoskonalennya-oblikurozrahunkiv-pi/>
6. Войтович В.І. Обліково-аналітичне забезпечення розрахунків з постачальниками та підрядниками: робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра : спец. 071 Облік і оподаткування / наук. кер. О.В. Скорук ; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2024. 52 с.
7. Гайдажийська О.М., Попович О.В., Кромбет А.Ю. Теоретичні аспекти обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками : матер. наук.-практ. конф., 2018. URL : https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/121.pdf (дата звернення: 29.12.2024 р.)
8. Жучкова О.В. Про внутрішній контроль та методи його реалізації. 2019 С.15-21.
9. Калашнікова І.С., Нікуліна С.М. Роль первинної документації у бухгалтерському обліку, 2020. с. 296.

10. Карпутова І.Г. Внутрішній контроль розрахунків із постачальниками та підрядниками: організаційні аспекти // Споживча кооперація країн пострадянського простору: стан, проблеми, перспективи розвитку. – 2019. - С. 224-227.

11. Литвинова А.В., Корабельнікова Л.С. Значення обліку та контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками в організації // E-Scio. 2020.

12. Лушнікова І.С., Медведєва Т.М., Чумакова Л.Я. Удосконалення обліку розрахунків із постачальниками та покупцями в організації // Сучасна економіка: забезпечення продовольчої безпеки: збірник наукових праць, 2019. - С.155-160.

13. Мулик Я.І. Стан та перспективи розвитку аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 2. С. 106–115.

14. Нікандрова, Л.К. Бухгалтерський управлінський облік: навчальний посібник/Л.К. Нікандрова, І.В. Гуліна. Університетська книга, Логос, 2020. 184с.

15. Оляднічук Н.В. Удосконалення обліку та аудиту розрахунків із постачальниками та підрядниками. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2021. № 47. С. 86–92. URL: <http://www.vestnik-ekonom.mgu.od.ua/journal/2021/47-2021/12.pdf> (дата звернення: 29.12.2024 р.)

16. Проблеми вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками. URL: <https://card-file.ontu.edu.ua/handle/123456789/13335> (дата звернення: 29.12.2024 р.)

17. Ризики, пов'язані із взаємодією з постачальниками та підрядниками. URL: <https://remonline.ua/blog/how-to-conduct-settlements-with-counterparties/> (дата звернення: 29.12.2024 р.)

18. Руда Л., Причєпа І., Липецька О. Організація обліку та методичні засади проведення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками // Економіка та суспільство. — 2022. — №35. — URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-48> (дата звернення: 29.12.2024 р.)

19. Удосконалення організації та методики внутрішнього та зовнішнього контролю розрахунків з постачальниками. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3511&i=4> (дата звернення: 29.12.2024 р.)

20. Утенкова К.О. Методика аудиту розрахунків з постачальниками і підрядниками. URL: <https://subj.ukr-lit.com/audit-utenkovak-o-metodika-auditurozrahunkiv-z-postachalnikami-i-pidryadnikami/> (дата звернення: 29.12.2024 р.)

21. Johnson R., Brown L. Accounting Practices in Modern Enterprises. London : Accounting Publications, 2019. p. 45-49.

22. Regulatory and legal provision of accounting and control of settlements with suppliers and contractors // Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University. — 2024. — №3 (39). — С. 42–50. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-03-42-50> (дата звернення: 29.12.2024 р.)

23. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 Редакція від 03.09.2024, підстава - 3257-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

24. Господарський кодекс України від 16.01.2003 Редакція від 15.11.2024, підстава - 4017-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

25. Податковий кодекс України. Закон України № 2755-VI від 02.12.2010. Остання редакція від 01.08.2024, підстава - Закон № 3200-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

26. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Закон України № 996-XIV від 16.07.1999. Остання редакція від 10.07.2024, підстава - Закон № 3150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.1999. Остання редакція від 05.06.2024, підстава - Наказ № 300. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

28. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів». Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 193 від 10.08.2000. Остання редакція від 12.04.2024, підстава - Наказ № 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0553-00>

29. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання». Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 20 від 31.01.2000.

Остання редакція від 22.03.2024, підстава - Наказ № 200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>

30. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування». Наказ № 291 від 30.11.1999. Остання редакція від 15.05.2024, підстава - Наказ № 150. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

31. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» Закон України № 2346-III від 05.04.2001. Остання редакція від 18.09.2024, підстава - Закон № 3280-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

32. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» Закон України № 959-XII від 16.04.1991. Остання редакція від 25.08.2024, підстава - Закон № 3225-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>

ДОДАТКИ

Додаток А

Дані про фінансову звітність підприємства за 2021-2023 роки, поквартально
Дохід нарахований ФОП Криволап Д.М. 2021-2023 рр., грн

Рік	Квартал	Місяць		
		1	2	3
2021	1	18000	18000	18000
2021	2	18000	18000	18234
2021	3	18243	18243	18243
2021	4	24324	25135	19500
2022	1	19500	19500	19500
2022	2	22025	13000	13920
2022	3	13494	27664	27664
2022	4	28464	28464	28464
2023	1	29960	20400	27200
2023	2	27200	27200,5	27200
2023	3	27200	27200	30305
2023	4	35685	27200	27200

Сума нарахування єдиного соціального внеску ФОП Криволап Д.М. 2021-2023 рр., грн

Роки	Квартал	Місяць		
		1	2	3
2021	1	3960	3960	3960
2021	2	3960	3960	4011,48
2021	3	4013,46	4013,46	4013,46
2021	4	5351,28	5529,7	4290
2022	1	4290	4290	4290
2022	2	4845,5	2860	3062,4
2022	3	2968,68	6086,08	6086,08
2022	4	6262,08	6262,08	6262,08
2023	1	6591,2	4488	5984
2023	2	5984	5984,11	5984
2023	3	5984	5984	6667,1
2023	4	7850,7	5984	5984

Продовження додатку А

Середньооблікова чисельність працівників за 2021-2023 роки

Рік	Квартал	Загальна кількість працівників	Жінки	Чоловіки
2021	1	3	2	1
2021	2	3	2	1
2021	3	3	2	1
2021	4	4	2	2
2022	1	4	3	1
2022	2	4	3	1
2022	3	5	3	2
2022	4	5	3	2
2023	1	4	3	1
2023	2	3	3	0
2023	3	3	3	0
2023	4	4	2	2

Додаток Б

Фінансовий звіт

Рік	Обсяг доходів (грн)	Щомісячні авансові внески (грн)	Сума єдиного внеску (грн)	Чисельність працівників	Власний капітал (грн)
2021	1236658.05	14400	15950	3	1220708.05
2022	624045.40	15600	17292	0	606753.40
2023	5528600.00	16080	17688	5	5510912.00

Баланс

Баланс на кінець 2021 року

Стаття	Сума (грн)	Примітки
Активи		
Оборотні активи	1236658.05	Грошові кошти та їх еквіваленти
Необоротні активи	Не зазначено	Потребує уточнення
Пасиви та власний капітал		
Короткострокові зобов'язання	15950	Нараховані податки
Довгострокові зобов'язання	0	Відсутні
Власний капітал	1220708.05	Прибуток поточного року

Баланс на кінець 2022 року

Стаття	Сума (грн)	Примітки
Активи		
Оборотні активи	624045.40	Грошові кошти та їх еквіваленти
Необоротні активи	Не зазначено	Потребує уточнення
Пасиви та власний капітал		
Короткострокові зобов'язання	17292	Нараховані податки
Довгострокові зобов'язання	0	Відсутні
Власний капітал	606753.40	Прибуток поточного року

Баланс на кінець 2023 року

Стаття	Сума (грн)	Примітки
Активи		
Оборотні активи	5528600.00	Грошові кошти та їх еквіваленти
Необоротні активи	Не зазначено	Потребує уточнення
Пасиви та власний капітал		
Короткострокові зобов'язання	17688	Нараховані податки
Довгострокові зобов'язання	0	Відсутні
Власний капітал	5510912.00	Прибуток поточного року

